

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl: 10

Mayıs 1937

Sayı:110

RESMÎ KISIM

Kanunlar

Nizamnameler

İdari Taksimattaki Değişiklikler

Tamimler

Tekaüt ve yetim aylıkları

GAYRÎ RESMÎ KISIM

Memur Rejimleri

Hasan Şükrü Adal

İstatistik ve İdare

Selim Sabit Aykut

İdare Haberleri

H. Ş. A.

Cumhuriyet Matbaası — İstanbul

1937

Resmî Kısım

Kanunlar

**1936 malî yılı Müvazenei Umumiye Kanununa dahil
bazı daire bütçeleriyle (M) cetvelinde değişiklik
yapılması hakkında kanun.**

Kanun No. 3118

Kabul tarihi: 8/2/1937

Neşri tarihi: 18/2/1937

Birinci madde — 1936 malî yılı müvazenei umumiyesine dahil bazı daire bütçelerinin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında 302.468 liralık münakale yapılmıştır.

İkinci madde — 1936 malî yılı düyunu umumiye ve Maarif Vekâleti bütçelerinin ilişik (2) sayılı cetvelde gösterilen tertiplerinden 22.900 lira tenzil edilerek Maliye ve Maarif Vekâletleri bütçelerinde yeniden açılan ve ilişik (3) sayılı cetvelde numaraları ve isimleri yazılı fasıl ve maddelere fevkalâde tehsisat olarak konulmuştur.

Üçüncü madde — 2984 sayılı kanunla umumî müvazeneeye alınan Yüksek Mühendis mektebi ile Konya Ovası Sulama İdaresinin mülhak bütçe ile idare olundukları zamana aid borçlarının ödenmesi için 1936 malî yılı Nafia Vekâleti bütçesinde (Yüksek Mühendis mektebinin borçları) adile yeniden açılan 716 ncı fasla 8840 ve Ziraat Vekâleti bütçesinde (Konya Ovası Sulama İdaresi borçları) adile yeniden açılan 857 inci fasla 8816 lira fevkalâde tahsisat konulmuştur.

Dördüncü madde — 1936 malî yılı müvazenei umumiye kanununa bağlı (II) cetveline 150 lira ücretli (Kars lisesi) ilâve edilmiştir.

Beşinci madde — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Altıncı madde — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye Vekili memurdur.

16/2/1937

**Yalovanın Çınarcık nahiyesinden Mustafa oğlu Abdullah
ve Teşvikiye köyünden Hacı Mehmet oğlu Hasan ve
Ahmet Şaban oğlu Hasanın mahkûmiyetlerinden
aflarına dair kanun.**

Kanun No. 3120

Kabul tarihi: 10/2/937

Neşri tarihi: 18/2/937

Birinci madde — 2465 sayılı nüfus sayımı kanununa aykırı hareketlerinden dolayı Yalova Kaymakamlığınca beşer lira para cezası vermelerine karar verilen ve bu cezayı ödemediklerinden dolayı sulh mahkemesi tarafından para cezaları hapse çevrilmiş olan Yalovanın Çınarcık nahiyesinden 1337 doğumlu Abdullah ve Teşvikiye köyünden 1314 doğumlu Hacı Mehmet oğlu Hasan ve bu köyden 1339 doğumlu Ahmet Şaban oğlu diğer Hasanın mahkûm buldukları cezalar affedilmiştir.

İkinci madde — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Üçüncü madde — Bu kanunun hükmünü icraya Adliye Vekili memurdur.

16/2/1937

**Türkiye - Çekoslovakya Ticaret Anlaşmasının
tasdikine dair kanun.**

Kanun No. 3124

Kabul tarihi: 10/2/937

Neşri tarihi: 18/2/937

Birinci madde — Türkiye Cümhuriyeti Hükümeti ile

Çekoslovakya Hükümeti arasında 12 Mayıs 1936 tarihinde Pragda imza edilen ve 1 Haziran 1936 tarihinde mer'iyete konulan Ticaret Anlaşması tasdik olunmuştur.

İkinci madde — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Üçüncü madde — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

16/11/937

**Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Hükümeti arasında
imzalanan Afyon Anlaşmasının tasdikine dair olan
kanuna ek kanun.**

Kanun No. 3121

Kabul tarihi: 10/11/937

Neşri tarihi: 18/11/937

Birinci madde — Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Hükümeti arasında imzalanan Afyon Anlaşmasının tasdikine dair olan 2791 sayılı kanunun 1 inci maddesindeki 1 Kân. evvel 1935 tarihli son kânun 1935 olarak değiştirilmiştir.

İkinci madde — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Üçüncü madde — Bu kanun hükümlerini icraya Hariciye, Maliye, İktisat, Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekilleri Memurdur.

16/11/937

Orman Koruma Teşkilât Kanunu

Kanun No. 3157

Kabul tarihi: 26/4/1937

Neşri tarihi: 5/5/1937

Madde 1 — Orman koruma vazifesi bu kanunda gösterilen şekilde askerî kıt'alara verilmiştir. Bu kıt'alar, koru-

ma vazifelerine hâlel gelmemek şartile askerî usullere göre teşkil, talim ve terbiye edilirler.

Madde 2 — Ziraat Vekâletine bağlı ve tüm komutanı salâhiyetini haiz bir Orman Genel Komutanlığı teşkil olunur. Ormanların vüs'at ve ehemmiyetine göre alay veya müstakil tabur veya bölük halinde teşkil edilecek olan bu kıt'alar bu komutanlık emrine verilir.

Madde 3 — Orman Koruma Genel Komutanlığı memleket müdafaası, askerî talim ve terbiye, seferberlik işlerinde doğrudan doğruya Genelkurmay'a, subay ve askerî memurlar ile erat ve silâh ikmalî hususlarında Millî Müdafaa Vekilliğine bağlıdır.

Orman koruma kıtalarının asıl vazifeleri ormanları korumaktır. Ancak bu kıt'alar buldukları yerlerdeki orman mevzuu vesilesile alâkalanacakları emniyet işlerinden dolayı Dahiliye Vekâletinden de emir alırlar.

Madde 4 — Orman koruma kıt'alarının kuruluşunda askerî teşkilât esasıdır. Ancak komutanlık karargâhı, kıt'aların teşkilâtı, kuruluşu ve kadroları ihtiyaca göre Millî Müdafaa ve Ziraat Vekâletleri tarafından müştereken tanzim ve tesbit olunur.

Madde 5 — Orman koruma kıt'alarının konusu Genelkurmayın mütaleası alınarak ormanların muhafazası esasına göre Ziraat Vekâletince yapılır.

Madde 6 — Orman Koruma Genel Komutanı ile alay, tabur, bölük ve takım komutanları orduda alâkaları baki kalmak ve azamî üç sene hizmet etmek suretile kıt'a vaziyeti müsait olanlardan Millî Müdafaa Vekilliğince intihap ve tayin olunurlar.

Bu kıt'alara verilecek gedikli erbaşlar da Millî Müdafaa Vekâletince temin olunur.

Millî Müdafaa Vekilliği tarafından orman koruma kıtalarına verilen subayların hizmet müddeti zarfındaki sicilleri Ordu Sicil Talimatnamesine göre Orman Genel Komutanlığı tarafından ve Orman Genel Komutanının sicili de Ziraat Vekili tarafından tutulur. Bu sicillerin birer nüshası Millî Müdafaa Vekilliğine verilir.

Madde 7 — Orman koruma kıt'alarındaki subayların, ve gedikli erbaşların maaşları, terfi, istifa ve tekaüdlükleri ordudaki emsalleri gibidir. Bunlarla erbaş, onbaşı ve erlerin maaş ve tahsisatları Orman Umum Müdürlüğü bütçesinden verilir.

Madde 8 — Orman koruma kıt'aları subay, gedikli erbaş, erbaş, onbaşı ve eratının işaretleri ve kıyafetleri Millî Müdafaa Vekâletinin mütaleası alınarak Ziraat Vekâletince tanzim ve İcra Vekilleri Heyeti tarafından tasdik olunacak bir kararname ile tesbit olunur.

Madde 9 — Orman koruma kıt'alarına alınacak mükellef erat her sene son yoklamada ihtiyaç nisbetinde Millî Müdafaa Vekâletinin tensib edeceği askerlik şubelerince orman koruma kıt'alarına tefrik ve muayyen celp zamanlarında sevkolunurlar. Bu eratta aşağıdaki şartlar bulunacaktır:

A - Hüsnuhal sahibinden olmak ve fena şöhretle tanınmamış bulunmak, ağır hapis ve muhilli namus cürümlerle mahkûm olmamak;

B - Silahlı hizmete salih bulunmak;

C _ Hizmet edecekleri mıntakalar halkından olmamak.

Bu suretle ayrılacak erattan en az üçte bir miktarının okuyup yazmak bilmesi de şarttır.

Madde 10 — Erat ihtiyacı ve nerelere gönderileceği her celb tarihinden üç ay evvel Ziraat Vekâletinden Millî Müdafaa Vekâletine bildirilir.

Madde 11 —Mükellef eratın orman koruma kıt'alarında hizmet müddeti jandarmada olduğu gibi iki buçuk senedir.

Madde 12 — Orman koruma kıt'alarının talim ve terbiyeleri aşağıdaki tarzda yapılır:

A - Subayların talim ve terbiyesi ormandaki asıl vazifelerine halel gelmeyecek surette ve mümkün olduğu kadar ordudaki usullere tevfiқан icra olunur.

B - Orman koruma eratı ilk altı aylık filî hizmetlerini Ziraat Vekâletince Genelkurmayın mütaleası alınarak tesis edilecek talimgâhlarda yapmak suretile askerî ve meslekî talim ve terbiyeye tâbi tutulurlar.

C - Orman koruma kıt'alarında vazifenin müsaadesi nisbetinde askerî talim ve terbiyenin devamına da dikkat olunur.

Ç - Münhasıran talim ve terbiye noktai nazarından kor ve or komutanları mıntakaları dahilindeki orman koruma kıt'alarını teftiş edebilirler.

D - Orman koruma kıt'alarının meslekî talim ve terbiyesi Ziraat Vekâletince tesbit edilecek usullere göre yapılır.

Madde 13 — Erbaşlar ve onbaşılar şu suretle temin ve tedarik edilirler:

A - Altı ay filî hizmet yapmış olan orman koruma kıtaatından liyakat gösteren erat, koruma alay komutanları veya müstakil tabur komutanları tarafından imtihan edilerek onbaşılığa nasbolunurlar.

B - Orman koruma kıt'aları içinde erbaşlığa terfi, ordudaki esaslara göre orman koruma alayları dahilinde hazırlanır ve Orman Koruma Genel Komutanlığı tarafından tasdik olunur.

Madde 14 — Orman koruma eratı altı aylık talim ve terbiyeleri esnasında her türlü masrafları Orman Umum Müdürlüğü bütçesinden verilmek üzere askerî erat gibi maaş alırlar ve ilbas ve işe edilirler.

Orman koruma kıt'alarına dahil, olduktan sonra, ilk altı aylık hizmeti müteakip iskân ve ilbas ile Askerî Tayinat ve Yem Kanununa göre yapılacak işeden başka çavuşlara (15), onbaşılara (10) ve her ere (5) lira maaş verilir.

Orman koruma kıt'alarına verilecek subay, memur, gedikli erbaş, erbaş, onbaşı ve eratın geliş, gidiş harcırahları, maaşları ve her türlü kanunî masrafları Orman Umum Müdürlüğü bütçesinden verilir.

Erat, onbaşı ve erbaşlardan iki buçuk senelik filî hizmetlerini bitirdikten sonra orman teşkilâtına girmeğe talip olanlar kadronun müsaadesine ve ehliyetlerine göre orman işlerinde istihdam olunabilirler.

Madde 15 — Orman koruma kıt'alarının teşekkül ettiği

mahallerde mevcut orman muhafaza memurları orman mesaha memuru unvanını alır.

Madde 16 — Orman koruma kıt'alarının silâhları (tüfek ve sair teferruatı) ve cephanesi ihtiyaca göre Millî Müdafaa Vekâletince ve diğer teçhizat ve malzeme de Orman Umum Müdürlüğünce temin olunur. Millî Müdafaa Vekâletince verilecek olan silâh ve cephanenin nakil masrafları Orman Umum Müdürlüğü bütçesinden tesviye olunur.

Madde 17 — Orman koruma kıt'alarının teessüs ettiği yerlerde Orman Kanununun orman bekçileri ve bekçibaşlarına verdiği vazife ve salâhiyetler bu kıt'alara intikal eder ve orman koruma kıt'alarının ormana aid vazife ve salâhiyet bakımından orman teşkilâtile alâka ve münasebetleri bir nizamname ile tesbit olunur.

Madde 18 — Orman koruma kıt'aları mensupları hizmet ve vazifelerinden münbais suçlardan dolayı Askerî Muhakeme Usulü Kanunu ile Askerî Ceza Kanununa tâbidirler.

Muvakkat madde 1 — Orman koruma kıt'alarının teşekkülünde ilk defaya mahsus olmak üzere ordunun ve jandarmanın altı ay ve bir sene talim görmüş eratından istifade olunur. Kadro ihtiyacına göre altı ayda bir yapılacak her celpde kadronun beşte biri temin edilir ve kadro ikmal edildikten sonra ordudan muallim erat artık alınmaz.

Muvakkat madde 2 — İlk teşekkülde orman koruma kıt'alarına ayrılacak eratin celp zamanı gelinceye kadar bu kıt'alara lüzumu olan yeni erat, jandarma ve gümrük muhafaza teşkilâtına ayrılan eratin fazlasından verilir.

Madde 19 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 20 — Bu kanunun hükümlerini icraya Millî Müdafaa ve Ziraat Vekilleri memurdur.

3/5/1937

**Devlet Demiryolları İdaresince Trabzon - İran yolu
üzerinde otobüs, kamyon ve otomobil işletilmesi
hakkında kanun.**

Kanun No. 3163

Kabul tarihi: 5/5/1937

Neşri tarihi: 11/5/1937

Madde 1 — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü Trabzon - İran yolu üzerinde hiç bir inhisar ve imtiyazı tazammun etmemek kaydile otobüs, kamyon ve otomobil işletmeğe salahi yetlidir.

Madde 2 — İşletmede tatbik edilecek tarifeler Devlet Demiryolları ve Limanları Umum Müdürlüğüne tanzim ve Nafia Vekâletince tasdik olunur.

Madde 3 — İşletme muamelâtının tedviri ve nakliyat usul ve şartları ve umumî hükümlerin malî mes'uliyete taallük eden kaidelerine göre nakliyattan mütevellit zarar ve ziyan ve hasarın sureti tazmini ve mürsil ve mürselinileyhlerle olan münasebatın tayini işlerle tarifeler ve nakliyat şartlarına riayet etmeyenler haklarında tatbik olunacak muameleler bir nizamname ile tayin olunur.

Madde 4 — İşletme vasıtalarile nakledilen bütün eşhas ve eşya umumî tarifeye göre ücrete tâbidir. Bu hüküm, hususî kanunları mucibince vesaiti nakliyeden meccanen veya tenzilâtlı tarife ile istifade edenlere de şamildir.

Madde 5 — Bu işletmenin memur ve müstahdemin kadroları her sene Devlet Demiryolları ve Limanları bütçesine eklenir.

Madde 6 — İşletmenin varidat ve masrafları Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü bütçesine idhal ve memur ve müstahdemleri hakkında da mezkûr umum müdürlüğün memur ve müstahdemleri hakkındaki hükümler tatbik edilir. Ancak bu işletme kadrosundaki vazifelerden 2847 numaralı kanuna bağlı (1) numaralı cetvelin 15 inci derecesine kadar (dahil) olan vazifelerde aylık ücreti yüz lirayı geçmemek şartile muvakkat memur ve müstahdem de kullanılabilir.

Madde 7 — İcab eden duraklarda ücretli veya aidatlı acentelikler ihdas edilir. Posta idaresi olan duraklarda acentelik işinin, aslı vazifelerini haleldar etmemek şartile, pasta memurlarına tevdiine Nafia Vekili salahiyetlidir. Bu vazifeyi gören posta memurlarına hizmetleri derecesine göre Nafia Vekili tarafından tesbit edilecek munzam bir ücret veya aidat verilir.

Muvakkat madde 1 — Bu işletmenin 1936 yılı kadroları İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilir.

Muvakkat madde 2 — 3037 numaralı kanunla bu iş için Nafia Vekâletinin 1936 bütçesine konulan 280.000 liralık tahsisatla mübayaa edilen otobüs, kamyon ve levazımı Devlet Demiryolları İdaresine devrolunacağı gibi mezkûr tahsisat bakiyesi de yine 1936 bütçesinde açılacak hususî fasla tahsisat kaydedilmek üzere Hazinece mezkûr idareye tevdi edilir.

1936 senesi işletme hasılatı Devlet Demiryolları ve Limanları bütçesine irad kayıt ve aynı zamanda mezkûr tahsisata ilâve edilir, işletme masrafları ile bu işe aid diğer masraflar bu tahsisattan ödenir. Tahsisat bakiyesi aynı suretle istimal edilmek üzere 1937 bütçesine devredilir.

Madde 8 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 9 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe Maliye ve Nafia Vekilleri memurdur.

8/5/1937

Kara avcılığı Kanunu

Kanun No. 3167

Kabul tarihi: 5/5/1937

Neşri tarihi: 13/5/1937

Umumi hükümler

FASIL: 1

Av hayvanları ve sınıfları

Madde 1 — Türkiyede yabancı olarak yaşayan faydalı ve

zararlı hayvanların (memeliler, kuşlar, yerde sürünenler) her türlü vasıta ile avlanması bu kanun hükümlerine bağlıdır.

Madde 2 — Av hayvanları üç gruba ayrılmıştır:

I - Her vakit avlanabilenler:

A) Memelilerden (vaşak, kurt, çakal, yaban domuzu, pars, sırtlan, kaplan);

B) Kuşlardan (kargalar);

C) Yerde sürünenlerden (yılanlar, kaplumbağalar).

II - Belli edilen zamanlarda avlanabilenler:

A) Memelilerden (yaban kedisi, zerdeva, kokarca, sincap, sansar, susamuru, ceylân, gelincik, porsuk, kunduz, tavşan, tilki, karaca, dağkeçisi, ayı);

B) Kuşlardan (keklik, yabanî horoz, erkek sülün, tavus familyası, çil familyası, bıldırcın familyası, yaban ördeği, sarıasma, yabankazı, kuğu kuşu, çulluk, turna, toy, kuzgun, bataklık kuşları).

III - Avlanması yasak olanlar:

A) Memelilerden (geyik, dağkoyunu, dağkeçisi yavrusu, karaca yavrusu, yarasa, kirpi);

B) Kuşlardan (turaç, ehli kumrular, kerkenez, çalıkuşu, guguk, ağaçkakan, çobanaldatan, dişi sülün, yaban tavuğu, bülbül familyası, çekirge kuşu, kırlangıç, leylek, puhu, baykuş, sığırcık).

Madde 3 — 16 ncı maddede yazılı av komisyonları yukarıki maddede adı geçmeyen hayvanların avlanıp avlanılmamasına karar vermek salâhiyetini haizdir.

FASIL: 2

Av zamanı, avlanma yerleri ve avlanma vasıtaları

Madde 4 — Belli edilmiş zamanlarda avlanılan hayvanların bütün Türkiye içinde nisan, mayıs, haziran ve temmuz aylarında avlanması yasaktır.

16 ncı maddede yazılı av komisyonları bu müddet haricinde dahi avlanılmağı menedebilir ve memnu saydığı zamanları belli ederek gününden evvel ilân eder.

Madde 5 — Belli edilen zamanlarda avlanılan hayvanlardan soyu azalanların avlanılmasını, av komisyonlarının teklifi üzerine, veya resen Ziraat Bakanlığı mahallî olarak yasak edebilir.

Madde 6 — Avcılığın yasak edildiği yerlerde ve zamanlarda ilmi ve fennî araştırmalar için her hangi bir usul ile avlanmak Ziraat Bakanlığının iznine bağlıdır. Aynı maksat için, avlanılması yasak edilen av hayvanlarının avlanmasına da Ziraat Bakanlığı izin verebilir.

Ancak av hayvanlarının ıslahı, koruma ve üretilme yerleri için izin verilemez.

Madde 7 — Her vakit avlanılabilenlerden başka hayvanların yavru ve yumurtalarını ve bunların her nevi mebanî, bağ ve bahçeler haricindeki yuvalarını bozmak yasaktır.

Madde 8 — Aşağıda yazılı yerlerde avlanmak yasaktır:

A) Şehir, kasaba ve köyler içinde;

B) Sahibinin rızası olmaksızın belediye ve köy sınırları içinde veya dışında içine girilmemesi için etrafı hendek veya sair her hangi bir suretle çevrilmiş veya ekilmiş yerlerle hususî avlanma yerleri ve av hayvanı üretme yerleri, yoncalık veya bunun gibi yetiştirilen çayırlarla muhafaza işareti konmuş çayırlar, bağ, bahçeler ve fidanlıklarda;

C) Orman idaresinden izin almaksızın alelûmum ormanlarda.

Madde 9 — Belli edilen zamanlarda avlanabilen hayvanları zehirle avlamak yasaktır.

Her vakit avlanılabilen hayvanların zehirle avlanması muzır hayvanların itlafi hakkındaki 393 sayılı kanun hükümlerine göre olur.

FASIL: 3

Avcılık izni

Madde 10 — Avcılık izni av tezkeresile alınır. Bu tezkere vilâyetlerde valiler, kazalarda kaymakamlar ve nahiyelerde müdürler tarafından verilir. Her hangi bir yerden

alınmış av tezkeresi Türkiyenin her yerinde avlanmak için muteberdir.

Sürek avı gibi toplu olarak yapılan avcılıkta avcılara yardım için bulunacak kimselerden tezkere aranmaz.

Madde 11 — Av tezkerelerinden aşağıda yazılı miktarda harç alınır:

- A) Avcı cemiyetleri üyelerinden bir lira,
- B) Avcı cemiyetlerine üye olmayanlardan iki lira.

Köylülere verilecek tezkerelerden harç alınmaz.

Av köpeklerinden gerek Devlet ve gerek idarei hususiye ve belediyelerce bir gûna resim alınmaz.

Madde 12 — Av tezkeresi bir yıl için verilir. Bu tezkereler ne vakit verilirse verilsin hükmü ancak verildiği tarihten sonra gelen malî yılın başlangıcına kadar sürer.

Madde 13 — Av tezkereleri şahsa mahsustur. Bunlarda sahibinin adı, soyadı, yaşı, tabiiyeti, işi, ikametgâhı ve tezkerenin verildiği tarih gösterilir. Bu kanunun cezaya aid hükümleri tezkerenin arkasına yazılır. Tezkerelerde verildiği makamın resmî mühür ve imzası ile avcının fotoğrafı bulunur. Her avcı tezkeresini yanında taşımağa ve istenildiği zaman alâkalı memurlara göstermeğe mecburdur.

Madde 14 — Kanunen silâh taşımak salâhiyetini haiz olmayanlara avcılık tezkeresi verilemez.

Madde 15 — Karşılıklı olarak yabancı siyasal memurlara parasız av tezkeresi verilir.

FASIL: 4

Av işlerinin bakımı

Madde 16 — Av işlerine orman idareleri bakar. Ziraat Vekilinin başkanlığı altında orman, baytar, ziraat işleri umum müdürleriyle her hangi bir avcı cemiyetine mensup olanlardan her yıl için Ziraat Vekilinin seçeceği iki zattan mürekkep olmak üzere merkezde (Merkez Av Komisyonu) namile bir komisyon kurulur.

Vilâyetlerde valinin başkanlığı altında orman, baytar, ziraat müdür veya memurlarile eğer o vilâyet dahilinde av-

cılar cemiyeti varsa bunlara mensup olan avcılardan her yıl için valinin seçeceği iki zattan mürekkep olmak üzere (Vilâyet Av Komisyonu) namile birer komisyon kurulur.

Ziraat Vekili lüzum göreceği kazalarda bunlara mümasil (Kaza Av Komisyon) ları teşkiline salahiyetlidir.

Bu komisyonlar senede en az bir defa toplanmağa ve bu kanunda yazılı işler hakkında karar vermeğe ve verecekleri kararları derhal yukarı komisyona bildirmeğe mecburdurlar. Bu kararlar yukarı komisyonlarca değiştirilinceye kadar muteber kalır.

Madde 17 — Komisyonlar yukarıki maddelerle kendilerine verilen vazifelerden başka şu işleri de görürler:

A) Soyu azalmış veya tükenmiş faydalı av hayvanlarının çoğalması veya yeniden türemesi için icab eden tedbirleri almak;

B) Zararlı hayvanların öldürülmesine çalışmak ve bunun için sürekl avları yaptırmak;

C) Av hayvanlarını üretmek için tedbir almak ve her yerde avcılığı ve av cemiyetleri teşkilini teşvik etmek.

Madde 18 — Avcılığın ilerlemesi ve faydalı av hayvanlarından damızlık tedariki ve av hayvanlarının yaşamasının araştırılması için Ziraat Bakanlığı uygun göreceği yerlerde av hayvanları araştırma istasyonları ve av hayvanları üretme yerleri yapacaktır.

Madde 19 — Av hayvanlarının artırılması ve üretilmesi için diri olarak dışarıdan getirilecek hayvanlarla yumurtalardan gümrük resmi alınmaz.

FASIL: 5

Ceza hükümleri

Madde 20 — Orman, köy ve kıy bekçileri de kendi mntakalarında bu kanuna aykırı hareket edenleri tüfek, fişek ve av malzemesi ve avlar ile birlikte yakalamağa ve bunları en yakın karakola veya muhtar veya köy ihtiyar meclisine teslimine mecburdurlar. Buralarda, vak'a derhal bir zabıt varakasile tesbit olunur.

Zabıt varakasının tanziminden sonra suçlu alıkonulamaz.

Madde 21 — Tezkeresiz avlananlardan 10 lira, avlandıkları zaman tezkeresini yanında bulundurmayanlardan 1 lira hafif para cezası alınır. Bu gibilerin bu hareketlerinden dolayı av tüfekleri ayrıca müsadere edilmez.

Madde 22 — Bu kanun hükümlerine göre avlanması yasak olan hayvanları ve belli edilen zamanlarda avlanılabilenleri bu zaman haricinde avlayanlardan avlanılalı hayvanın cins ve miktarına göre beş liradan yüz liraya kadar hafif para cezası alınır.

Madde 23 — Yedinci madde hükmüne aykırı hareket edenlerden 25 liraya kadar hafif para cezası alınır. Bu suç hususî surette av hayvanları yetiştirmek üzere ayrılan yerlerde işlenirse verilecek ceza iki kat olarak hükmolunur.

Madde 24 — Sekizinci maddeye göre yasak edilen yerlerde avlananlardan beş liradan elli liraya kadar hafif para cezası alınır.

Madde 25 — Dokuzuncu madde hükmüne aykırı olarak zehirle avlananlardan elli liraya kadar hafif para cezası alınmakla beraber ayrıca üç aya kadar hafif hapis cezasile de cezalandırılırlar.

Madde 26 — Avlanması yasak olan hayvanlarla mevsimi haricinde avlanılan hayvanları, avlayanlardan başkaları satarsa, onlar da avlayanlar gibi ceza görürler.

Madde 27 — Muzır hayvanların itlafı hakkındaki 393 numaralı kanun hükmü mahfuzdur.

Madde 28 — 26 Kânunusani 1297 tarihli Zabıtai Saydiye Nizamnamesinin kara avcılığına aid hükümleri ile 16 nisan 1338 tarih ve 218 sayılı kanunun av tezkereleri resmine aid hükmü ve İstanbulda av tezkereleri resminin tezyidi hakkındaki 2 şubat 1340 tarih ve 404 sayılı kanun hükmü ile diğer kanunların bu kanuna muhalif hükümleri kaldırılmıştır.

Madde 29 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdi.

Madde 30 — Bu kanun hükümlerini Ziraat, Adliye, Maliye, Dahiliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekilleri yerine getirir.

10/5/1937

ÖZ:

Kültür Direktörleri ve yardımcı direktörler ile liseler, öğretmen okulları ve orta okullar öğretmenleri ve yardımcı öğretmenleri ve işyerleri kadrosunda tashih yapılması H.

Karar No. 976

3051 sayılı kanuna bağlı cetvelde sehven 1373 olarak yazılmış olan 25 lira maaşlı muallimler sayısının 1773 olarak tashihine karar verilmiştir.

12/2/1937

ÖZ:

Arazi vergisi kanununun 5 inci maddesinin tefsirine, mahal olmadığına dair

Karar No. 977

Arazi vergisi kanununun beşinci maddesinde, verginin terkinini icap ettiren arızanın mahsulâta taallük etmesi icab edeceği yazılı ise de mahsulât münhasıran tohum atmak suretile yetiştirilen hububata maksur olmayıp vaziyetin ve meyva gibi ağaçtan hasıl olan semerelere de şamil bulunması ve maddede mahsulün tamamen belirmiş olmasını zarurî kılacak takyidi mahiyette bir hüküm de bulunmaması dolayisile fevkalâde arızalar yüzünden mahsulâtın meydana gelmesi imkânı münselip olan hallerde de vergi terkini cihetine gidilmesi maddenin sarahati iktiza-

sından bulunmuş ve bu sebeple tefsire mahal görülmemiş ve bu gibi afetlerin hasara uğrattığı mahsulün idraki zamanı hangi malî senede vaki olacak ise terkin edilecek verginin de o senelere aid ve münhasır kalması tabii olduğuna karar verilmiştir.

15/2/1937

ÖZ:

B. M. Meclisinin 22 Mart 1937 tarihine kadar tatili faaliyet etmesi H.

Karar No. 978

Bu içtima zarfında Hükümetten gelen kanun lâyihaları kâmilten intaç edilmiş olduğundan gelecek in'ikadın 22 mart pazartesi gününe talikine karar verilmiştir.

15/2/1937

Nizamnameler

2

Kararname No. 6276

Neşir tarihi: 9/4/1937

Şûrayı Devletçe görülerek 29/3/1937 tarih ve 4752 sayılı tezkere ile tevdi olunan ilişik (Resmî evrak ve defterlerden lüzumsuz olanların yok edilmesi hakkındaki 19/9/1934 tarihli nizamnamenin bazı maddelerini değiştiren nizamname) nin mer'iyete konulması; İcra Vekilleri Heyetince 30/3/1937 de onanmıştır.

30/3/1937

Resmî evrak ve defterlerden lüzumsuz olanlarının yok edilme tarzı hakkındaki 19/9/1934 tarihli nizamnamenin bazı maddelerini değiştiren nizamname

Madde 1 — Resmî evrak ve defterlerden lüzumsuz olanlarının yok edilme tarzı hakkındaki nizamnamenin ikinci maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazıldığı gibi değiştirilmiştir:

«Her vekâlet ve dairede saklanacak ve yok edilecek evrakı ayırmak için azası üçerden az olmamak üzere birer heyet teşkil olunur.»

Madde 2 — Adı geçen nizamnamenin yedinci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

«Başvekâletçe seçilecek aza komisyonun reisliğini yapar.»

Madde 3 — Adı geçen nizamnamenin onuncu maddesi aşağıda yazıldığı şekilde değiştirilmiştir:

«Vilâyetlerdeki evrakı tetkik etmek için ikinci maddenin son fıkrasındaki şartları haiz olmak üzere vali tarafından beş kişilik bir heyet seçileceği gibi kazalardaki evrak için de kaymakamın veya vekil edeceği zatın reisliği altında kaymakam tarafından seçilerek vali tarafından tasvip edilecek üç kişilik bir heyet teşkil edilir. Adliyeye aid evrakın ayrılmasında mahallî müddeiumumisi veya hâkimlerden birisi aza olarak bu heyetlere katılacağı gibi heyetlerin çalışması sırasında tetkik edilen evrakın aid olduğu dairenin mümessili de hazır bulunarak tetkikata iştirak eder. Bu heyetler nizamname hükümlerine göre evrakı tetkik ederler.

Kaza heyetleri tarafından yok edilmek üzere ayrılan kâğıtlar bir mazbata ile birlikte vilâyete gönderilir. Vilâyet heyetleri vilâyet şubeleri tarafından yok edilmek üzere ayrılarak kendilerine verilen evrakı doğrudan doğruya tetkik edecekleri gibi kaza heyetleri tarafından gönderilen evrakı da ikinci defa tetkik ederek yok edilmelerinde mahzur kalmadığına kanaat hasıl ettikleri evrak için bir mazbata kaleme alarak vilâyete verirler. Valiler bu mazbata-

ları tetkik ederek tasvip ettikleri takdirde evrakın yok edilmesi mahallinde yapılır. Valilerce tereddüt edilecek evrak merkezdeki komisyonca tetkik ve bir karara raptedilmek üzere merkezdeki komisyona gönderilir.

Nizamnamenin sekizinci maddesinde yazılı esasların vilâyet ve kaza komisyonlarınca yapılacak tetkik sırasında nazarı dikkate alınmak üzere bu esasları misallerle tavzih edecek şekilde etraflı bir talimat kaleme alınacaktır.»

Madde 4 — Adı geçen nizamnameye aşağıdaki madde ilâve edilmiştir:

«Posta, Telgraf ve Telefon Umumî İdaresinin hesap defterleri ve nakde ve ayna aid bilûmum evrak ve vesaikle bu nizamnamede yazılı dosyaları hariç olmak üzere hiç bir suretle işi kalmamış servis evrakının muhafaza müddeti üç senedir. Üzerinden üç sene geçmiş bulunan bu kabil evrak bu nizamname hükümleri dairesinde ayrılır ve yok edilir.»

Madde 5 — Şûrayı Devletçe görülmüş olan bu nizamname hükmü Resmî Gazetede basıldığıın ertesi gününden yürümeğe başlar.

Madde 6 — Bu nizamname hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

İdarî Taksimattaki Değişiklikler

KARARNAME

Sayı: 12933

Birinci madde — Elâziz vilâyetine bağlı Karakoçan kazasının merkezi şimdiki bulunduğu Zelhıdır köyünden kaldırılarak aynı kaza dahilindeki Ohu nahiyesinin merkezi bulunan Tepe köyüne ve Ohu nahiyesi merkezi de, nahije adı yeni merkezin adile anılmak üzere, (Aşağılahan) köyüne götürülmüş ve ilişik cetvellerde yazılı köylerde yeni kaza ve nahije merkezine bağlanmıştır.

İkinci madde — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

Karakoçan Kaza Merkezine bağlanacak Köyler

Köy isimleri	Eskiden bağlı bulunduğu yer	Yeni bağlı bulunduğu yer
Bahçecik	Tepe Ka.	Karakoçan ilçe merkezine
Yenice	»	»
Mezraa	»	»
Diliimli	»	»
Kefan	»	»
Delikan	»	»
Badıran	»	»
Kızılcıca	»	»
Aşağı Alikan	»	»
Yukarı »	»	»
Hamzeli	»	»
Karapınar	»	»
Tepe	»	»
Kalecik.	»	»
Girbo	»	»
Tırkiyan	»	»
Kulundere	»	»
Biğ	»	»
Sarücan	»	»
Horan	»	»
Cubur	»	»
Ahşış	»	»
Totik	»	»
Şıran	»	»
Himan	»	»
Mosyan	»	»
Kızılpınar	»	»
Komik	»	»
Karakoçan	»	»
Beydeve	»	»
Kavuman	»	»
Kalemüzün	Mazgirt	»
Kölemis	»	»
Kalan	»	»
Mezreigazi	»	»
Karasakal	»	»
Çalakas	»	»

Karakoçan Kaza Merkezine bağlanacak Köyler

Köy isimleri	Eskiden bağlı bulunduğu yer	Yeni bağlı bulunduğu yer
Aşağılahan	Tepe kamunu	Aşağılahan kamunu
Yukarı »	»	»
Sıfan	»	»
Gözerek	»	»
Savacak	»	»
Külice	»	»
Kuşçu	»	»
Köryusuf	»	»
Aşağıkörük	»	»
Yukarı »	»	»
Mahmutlu	»	»
Zağlan	»	»
Hamik	»	»
Çakancı	»	»
Tazik	»	»
Kırgıl	»	»
Yüzev	»	»
Mirahmedi	»	»
Zülfikar	»	»
Kamberşah	»	»
Kümbet	»	»
Cembar	»	»
Alayağmur	»	»
Maksuteli	»	»
Yalancı	»	»
Deveci	»	»
İsabey	»	»
Ferho	»	»
Soğın	»	»

KARARNAME

Sayı: 12945

1) Diyarbekir vilâyetine bağlı Ergani Osmaniye kaza-

sının adı (Ergani) ve Elâziz vilâyetine bağlı Ergani Madeni kazasının adı da (Maden) olarak değiştirilmiştir.

2) Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

15-4-1937

KARARNAME

Sayı: 12946

1) Bitlis vilâyetine bağlı Kotum kazasının merkezi şimdiki bulunduğu Kotum köyünden kaldırılarak çevresi içindeki Tatvan nahiyesinin merkezi olan Tatvan köyüne, ve Tatvan nahiyesi merkezi de Kotum köyüne kaldırılmış ve her ikisi de yeni merkezlerinin adlarile anılmak üzere ilişik bir ve iki numaralı cetvelerde yazılı köyler yeni nahije ve kaza merkezlerine bağlanmıştır.

2) Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

19-4-1937

Merkezi Tatvan köyünden Kotum köyüne kaldırılan yeni Kotum nahiyesine bağlanacak köyleri gösterir (2) numaralı cetvel

Köyün adı	Eski bağlı olduğu yer
Kotum (Nahije merkezi)	Eski Kotum kazası
Hiyartan	»
Süllü	»
Serhaç	»
Sapor	»
Kamer	»
Paşaelmalı	»
Kurtikân	»
Şükranis	»

Köyün adı	Eski bağlı olduğu yer
İz	»
Hanelmalı	»
Mezrea	»
Tuğ	»
Engesor	»
Kerp	»
Nil	»
Balekân	»
Sak	»
Taştop	»
Top	»
Ent	»

**Merkezi Kotum köyünden Tatvan köyüne nakledilen Yeni
Tatvan kazası merkezine bağlanacak köyleri
gösterir (1) numaralı cetvel**

Köyün adı	Eski bağlı olduğu yer		
	Eski	Tatvan	nahiyesi
Tatvan (Kaza merkezi)			
Adabağ	»	»	»
Agak	»	»	»
Aleman	»	»	»
Çilhor	»	»	»
Hahrif	»	»	»
Hizvak	»	»	»
Sorgun	»	»	»
Şamiran	»	»	»
Urtap	»	»	»
Zigak	»	»	»

KARARNAME

Sayı: 12974

Birinci madde — Tunceli vilâyeti dahilindeki Mazgirt

kazasının Muhindi nahiyesine bağlı Daşttaşan mezraası bu kaza ve vilâyetten alınarak Elâziz vilâyetinin Karakoçan kazasının Ohi nahiyesine bağlanmıştır.

İkinci madde — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

5-5-1937

KARARNAME

Sayı: 12975

1 — İçel merkez kazasının Kazanlı köyünde bu adla anılmak ve ilişik cetvelde yazılı köyleri ihtiva etmek üzere yeniden bir nahiye kurulmuştur.

2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

5-5-1937

İçel vilâyeti merkez kazasına bağlı olmak üzere kurulan Kazanlı nahiyesine raptedilen köyler

Köyün adı	Eski bağlı olduğu yer
Kazanlı (Nahiye merkezi)	Mersin merkez kazası
Karadivar	» » »
Karacailyas	» » »
Adanalıoğlu	Tarsus kazası

KARARNAME

1) Manisa vilâyetinin Kula kazasına bağlı Yuvalı köyü bu kazadan alınarak Alaşehir kazasının Toygar köyüne bir mahalle halinde bağlanmıştır.

2) Bu Kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

6-5-1937

Tamimler

VİLÂYETLER İDARESİ UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

Ş. II.

ÖZ:

Rami adile yeniden bir
nahiyenin kurulduğuna dair

Sayı: 1367

1— 20-3-937 gün ve 12899 sayılı kararnameye dayanarak Eyüp kazasının (Rami) köyünde bu adla anılmak üzere yeniden bir nahiye kurulmuştur.

Tebliğ olunur.

2 — Bütün Vekâletlere, Genel Kurmay Başkanlığına, Harta Genel Direktörlüğüne, Vilâyetlere, U. Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

21-4-1937

ÖZ:

Kadıköy nahiyesi isminin
Babadağ olduğu H.

Ş. II.

Sayı: 1368

1) 15-3-937 gününden itibaren Denizli vilâyetine bağlı Sarayköy kazasına bağlı Kadıköy nahiyesinin adı (Babadağ) olarak değiştirilmiştir.

Bildirim.

2) Bütün Vilâyetlere, U. Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

21-4-1937

ÖZ:

Müteahhit Celâl ve Mehmedin devlet taahhüdatına iştirak ettirilmemeleri H.

Ş. II.**Sayı: 1369**

1 — Siirtte 2 inci Tümene un vermeği taahhüt eden müteahhit Celâl ve Mehmedin bu taahhüt içinde sahte ipotek kullandıkları resmî vesikalarla sabit olduğundan bir daha Devlet münakaşalarına iştirak ettirilmemesi Millî Müdafaa Vekâletinden bildirilmiştir. Tebliğ olunur.

2 — Vilâyetlere, U. Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

21-4-1937

ÖZ:

Devairden çıkacak tamimlerden ikişer nüshanın Başvekâlet Neşriyat Müdürlüğüne gönderilmesi H.

Ş. II.**Sayı: 1370**

Bundan böyle devairden çıkacak tahriratı umumiye ve tamimlerden ikişer suretin resmî gazetede neşredilmek üzere doğruca Neşriyat Müdürlüğüne gönderilmesine dair olup Başvekâlet yüce orunundan alınan 10-2-937 gün Neşriyat Müdürlüğü 312 sayılı buyruk sureti ilişiktir. Gereğinin buna göre yapılmasını dilerim.

Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

21-3-1937

**Başvekâlet Yüksek makamının 10-2-937 gün ve
312 sayılı yazıları sureti:**

Kanunlarla nizamnamelerin sureti neşir ve ilânı ve mer'iyet tarihi hakkındaki 1322 numaralı kanunun 1 inci maddesinin «Z» fıkrasında (Nizamnamelerin ahkâmını tavzih etmek, kanun ve nizamnamelerin tatbikatında memurine rehber olmak, kanun, nizamnamelere mugayir ahkâmı muhtevi bulunmamak üzere bir Vekâlet tarafından münferiden veya alâkadar vekâletlerce müştereken ve yahut İcra Vekilleri Heyetince kaleme alınan talimatnameler) in Resmî Gazetede neşir ve ilân ettirilmesi mecburî olduğu yazılıdır. Vekâletlerce tanzim olunan bazı talimatnamelerin neşrettirilmeksizin tatbik edildiği anlaşılmıştır.

Bundan böyle bilûmum talimatnamelerin Resmî Gazeteye dercettirilmesini ve muamelâtta ki ehemmiyeti itibarile halkın bilmesi lâzım gelen tahrirâtı umumiye ve tamimlerden bir kısmı Başvekâlet Neşriyat Müdürlüğüne toplanarak Resmî Gazeteye dercedilmekte ise de ihtiyacı tatmin edemediği vaki olan müracaat ve neşriyattan anlaşılmakta olduğundan neşri lâzım gelenleri tefrik edip Resmî Gazeteye dercetmek üzere bütün tamimlerin ikişer suretinin doğrudan doğruya Başvekâlet Neşriyat Müdürlüğüne gönderilmesinin icap edenlere emir ve tebliğ buyurulmasını ehemmiyetle rica ederim.

—————
ÖZ :

İzmit hattı seyir programı H.

Ş. II.

Sayı: 1375

1 — Gölcük iskelesinin de ithali suretile ta dilen tanzim olunan ve 11-2-937 tarihinden itibaren tatbikine başlanan İzmit hattı seyir programından bir örnek ilişik olarak gönderildi.

2 — Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

21-4-1937

İzmit Denizyolu Postaları
GİDİŞ

Kalktığı			Vardığı				
İskele	Gün	Saat	İskele	Gün	Saat	Mil	Sürat
İstanbul	Pazar	9.30	Darıca	Pazar	12.10	25	9
	Salı			Salı			
Darıca	Perşembe	12.20	K. Mürsel	Perşembe	14.15	17	9
	Pazar			Pazar			
K. Mürsel	Salı	14.30	Ereğli	Salı	14.45	2	9
	Perşembe			Perşembe			
Ereğli	Pazar	14.50	D. Dere	Pazar	15.25	5	9
	Salı			Salı			
D. Dere	Perşembe	15.30	Gölcük	Perşembe	14.35	1	9
	Pazar			Pazar			
Gölcük	Salı	15.40	Palamar	Salı	15.45	5	9
	Perşembe			Perşembe			
Palamar	Pazar	15.50	İzmit	Pazar	16.15	4	9
	Salı			Salı			

DÖNÜŞ

Kalktığı			Vardığı				
İzmit	Pazartesi	9.00	Palamar	Pazartesi	9.25	4	9
	Çarşamba			Çarşamba			
	Cuma			Cuma			
Palamar	Pazartesi	9.30	Gölcük	Pazartesi	9.35	5	9
	Çarşamba			Çarşamba			
	Cuma			Cuma			
Gölcük	Pazartesi	9.45	D. Dere	Pazartesi	9.50	1	9
	Çarşamba			Çarşamba			
	Cuma			Cuma			
	Pazartesi			Pazartesi			

	Gün	Saat	İskele	Gün	Saat	Mi	Sürat
D. Dere	Çarşamba	10.00	Ereğli	Çarşamba	10.35	5	9
	Cuma			Cuma			
	Pazartesi			Pazartesi			
Ereğli	Çarşamba	10.45	K. Mürsel	Çarşamba	11.00	2	9
	Cuma			Cuma			
	Pazartesi			Pazartesi			
K. Mürsel	Çarşamba	11.15	Darıca	Çarşamba	13.10	17	9
	Cuma			Cuma			
	Pazartesi			Pazartesi			
Darıca	Çarşamba	13.15	İstanbul	Çarşamba	16.15	25	9
	Cuma			Cuma			

Not:11 şubat 937 tarihinden itibaren tatbikine başlanmıştır.

Ş. II.

Sayı: 1379

1 — Şûrayı Devlette açılan İdarî davalara dair olup merkezdeki dairelere yapılan tebligatın vukuunu teşdit için alâkadar dairelere tebliği icap eden evrak ile birlikte gönderilen matbu tebliğ ilmühaberlerinin vazifedar memurlar tarafından derhal imza olunarak mübaşir vazifesini görmekte olan Şûranın müvezzilerine iadesi Hukuk usulü muhakemeleri Kanunu iktizasından iken bazı daireler Evrak müdürlerinin bilâhare gönderileceğinden bahisle bu ilmühaberleri imza etmek hususundaki kanunî lâzimeye riayet etmediklerinden bir çok davaların sürüncemede kalmakta olduğu Şûrayı Devlet Reisliğinin iş'arına atfen Başvekâlet Yüksek makamından bildirilmektedir. Gereğinin ehemmiyetle nazara alınmasını tamimen dilerim.

2 — Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

21-4-1937

ÖZ:

İdare Mecmuasının tevziati H .

Ş. II.**Sayı: 1380**

1) Vekâlet neşriyatından olup her ay 3.000 adet basılmakta olan İdare Mecmuası yeni Vilâyet, Kaza ve Nahiyelerin teşkili dolayısıyla kâfi gelmemekte olduğu için yeniden tevzi cetveli yapılmasına zaruret hâsıl olmuştur. Bu listeye göre 107 sayılı İdare Mecmuasından itibaren vilâyetinize her sayıdan (1) nüsha gönderilecektir.

2) Şimdiye kadar Jandarma Genel Komutanlığından yollanmakta olan Vilâyet Jandarma Komutanlarına da 107 sayıdan itibaren Jandarma Genel Komutanlığınca yollanmayıp vilâyetlerden verilecektir.

3) İdare Mecmuasının imza mukabili verileceği yerler şunlardır:

A) Vilâyet makamına ve Valilerin şahsına.

B) Varsa Vali muavinine, İdare heyeti azalanım ve Hukuk İşleri Müdürlerine.

C) Mektupçuluğa.

Ç) Vilâyet Daimî Encümenine.

D) Nüfus Müdürlüğüne.

E) Vilâyet Jandarma Komutanlığına.

F) Emniyet Müdürlük veya memurluğuna.

G) Hususî Muhasebe Müdürlüğüne.

H) Vilâyet Belediye Reisliğine.

İ) Vilâyet Cumhuriyet Halk Partisi kütüphanesine.

J) Kaymakamlık makamlarına.

K) Kaymakamların şahıslarına.

L) Nahiye Müdürlüklerine.

4) Kaymakamlık makamlarına giden nüshalar gönderildiği ay içinde Tahrirat kâtibi, Nüfus memuru, Hususî Muhasebe memuru ve Belediye Reisine okutturulduktan sonra tahrirat kalemlerinde demirbaş olarak saklanacaktır.

5) Gereğinin buna -göre yapılmasının teminini ehemmiyetle rica ederim.

6) Bütün Vilâyetlere ve bilgi olmak üzere Umumî Müfettişliklere yazılmıştır.

21-3-1937

ÖZÜ:

2/6075 sayılı kararname H.

Ş. II.

Sayı: 1382

1 — Sancak teşkilâtı esasiyesini kararlaştırmak üzere Cenevrede yapılacak toplantıya gidecek heyetin harcırah, gündelik, döviz ve pasaport işleri hakkında İcra Vekilleri heyetinin 2/6075 sayılı kararname sureti ilişik olarak gönderilmiştir.

2 — Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

21-4-1937

**İcra Vekilleri Heyetinin 26-2-937 gün ve 2/6075 sayılı
kararname suretidir.**

Sancak Teşkilâtı Esasiyesini kararlaştırmak üzere Cenevrede yapılacak toplantıya Hariciye Vekilliği Umumî kâtibi Numan Menemencioğlunun reisliği altında Sivas Mebusu Necmeddin Sadığın murahhas ve Mülkiye Mektebi Hukuku Düvel Profesörü Etem Menemencioğlu, İstanbul Hukuk Fakültesi Hukuku Esasiye Profesörü Ali Fuad Başkil, Adliye Vekâleti Hukuk İşleri U. Müdürü Şinasi Devrin, Genelkurmaydan Yarbay Şükrü Altınay, İstanbul Merkez Bankası Müdür muavini Nazif İnan, Hariciye Hukuk Müşavir muavini Fatin Zorlunun Müşavir ve Elçilik kâtibi Abdullah Zeki Poler, Tarik Emin Yeniçay, Şemsettin Mardinin kâtip olarak iştirakleri ve Adliye Vekâleti Hususî Kalem Müdürü Şakir Aksu ile Ankara Emniyet Müdür mua-

vini Behçet Kutertanın heyet refakatine memur edilmesi ve Eminenin de Daktilo olarak gönderilmesi ve kendilerine yol ve nakliye masraflarından başka Türkiye sınırlarından başlamak üzere 2/5690 sayılı kararnameye göre gündelik verilmesi ve Reisin gündeliğine ayrıca on lira zam yapılması ve heyet için çalışma odaları olan bir daire tutulması ve muhabere, ziyafet masraflarının kabulü ve 1937 takvim yılı döviz cetvellerinde Hariciye Vekâleti hesabına kongre ve konferanslar ve Beynelmilel müesseselere yardım namile konulan 110.000 liralık tahsisattan gereği kadar döviz ve icap edenlere siyasal pasaport verilmesi ve lüzumu halinde heyet reisliğine ecnebi hukuk âlimlerinden birinin bu hususta müşavir olarak çalıştırılması; Hariciye Vekilliğinin 15-2-937 tarih ve 3293/121 sayılı tezkeresi ve Maliye Vekilliğinin 20/2/937 tarih ve 54246/2730 sayılı mütaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 26-2-937 toplantısında onanmıştır.

ÖZÜ:

2/6077 sayılı kararname H.

Ş. II

Sayı: 1387

1— Genel ithalât rejimi kararnamesinden istisnaen memlekete sokulacak bazı eşya hakkındaki İcra Vekilleri heyetinin 2/6077 sayılı kararnamesi ile ilişiği, liste suretleri ilişik olarak gönderildi.

2 — Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

3/1937

İcra Vekilleri Heyetinin 27/2/937 tarih ve 6077 sayılı kararnamesi suretidir.

İlişik listede yazılı eşyanın (Genel ithalât rejimi kararnamesi) nden istisnaen İktisat Vekilliğinin tasdikile memlekete sokulmasına izin verilmesi, İktisat Vekilliğinin

0/2/937 tarih ve 2340 sayılı teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 27/2/937 toplantısında onanmıştır.

Liste

1—Askerî Fabrikalar Umum Müdürlüğü tarafından Almanyadan getirtilen 522 tarife numarasına dahil 160 bağ (1600 adet) demir travers.

2—Adana Belediyesi tarafından Yunanistandan getirtilmiş olan 50 ton soğuk asfalt.

ÖZÜ:

Kanunların neşrü ilânı H.

Ş. II.

Sayı: 1462

1) Bazı vilâyetlerce kanunlarla, nizamname ve talimatnamelerin (kanunların ve nizamnamelerin sureti neşir ve ilânı ve mer'iyet tarihi hakkındaki 1322 No. 11 kanun) ahkâmına tevfikân mahallerinde neşrü ilân edilmediği ve bu yüzden bir çok vatandaşların ve hazinenin zarar gördüğü gibi dolayısıyla muamelâtı hükümeti de teşviş ettiği cereyan eden muamele neticelerinden anlaşılmış ve bu ahkâma riayet etmeyen bazı memurlar hakkında takibatı kanuniye yapılmasına zaruret hasıl olmuştur.

2) Kanun, nizamname ve sairenin mahallerinde sureti neşir ve ilânı yukarıda adı geçen kanunun 8 inci ve müteakip maddelerinde sarahaten kaydedilmiş olduğundan herhangi yanlış bir harekete mahal kalmamak üzere keyfiyetin lâzım gelenlere ehemmiyetle tebliğ ve teminini bir kere daha ve ehemmiyetle tamimen bildiririm.

Gereği için vilâyetlere, bilgi olmak üzere U. Müfettişlikler Teftiş Heyeti Reisliğine yazılmıştır.

26/4/937

ÖZ:

Mahkûmlardan ödettirilecek
yiyecek bedelleri H.

Ş. II.**Sayı: 1583**

1) Cezaevlilerle mahkeme binaları inşası karşılığı olarak alınacak harçlar ve mahkûmlara ödettirilecek yiyecek bedelleri hakkındaki 2548 sayılı kanunun 2 inci maddesi mucibince mahkûmların ikametgâhları belediyelerince ve belediye teşkilâtı olmayan yerlerde bağlı buldukları kaymakam ve nahiye müdürlerince borçlarını ödemeye muktedir olup olmadıklarının tahkiki lâzım geldiğinden bazı mahallerde bu makamlarca lâyık veçhile tahkikat yapılmaksızın mahkûmların borcunu ödemeğe muktedir olamadığı yolunda cevap verilmekte olduğu Adliye Vekâletinden bildirilmektedir.

Kanunun hüsnü tatbiki ve matlup olan gayenin istihsalı için bu hususun ehemmiyetle nazara alınmasının teminini dilerim.

2) Bütün vilâyetlere ve bilgi olmak üzere U. Müfettişliklere yazılmıştır.

4/5/937

ÖZ:

Balıkçılarımızın himayesi H.

Ş. II.**Sayı: 1584**

1)Bugünlerde memleketimiz sularında fazla miktarda avlanan Torik balıklarının gayet düşkün bir fiatla mübayaası için ecnebi firmalarca müşterek bir blok teşkil edildiği öğrenildiğinden bu teşekküllere mukabele olmak üzere hem bu tabii servetimizin kıymetlendirilmesi ve hem de balıkçılarımızın himayesi yolunda lüzumlu ve faydalı bulunan

tedbirleri bildirir İktisat Vekâletinin yazısı örneği iliştilererek gönderilmiştir.

Gereğinin ehemmiyetle nazara alınmasını tamimem dilerim.

2) Bütün vilâyetlere, Umumî Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

4/937

**İktisat Vekâletinin 24/Nisan/937 gün ve
19797 sayılı yazısı suretidir.**

Mühim ve aceledir:

Bugünlerde memleketimiz sularında fazla miktarda avlanan Torik balıklarının gayet düşkün bir fiatla mubayaası için İtalyan firmaları tarafından müşterek bir blok teşkil edilmiş olduğu öğrenilmiştir.

Bundan haberdar olan balıkçılar, mallarını düşük fiatlarla bu teşekküle satmamak için balık avından vazgeçmiş gibidirler. Toriklerin sürü halinde geçiş zamanı olan bu mevsimde balığın avlanmaması hem memleket sularındaki millî servetten istifade edilememesini ve hem de balıkçılarımızın zararını mucip olmaktadır.

Bunu nazarı dikkate alan Vekâletimiz, bu tabii servetimizi kıymetlendirmek ve bir çok mahrumiyet içerisinde geceli, gündüzlü denizler üzerinde hayatlarını tehlikeye koyan balıkçılarımıza bir yardım olmak üzere İtalyan alıcıları tarafından kurulan mezkûr bloku bozmak maksadile İstanbul ve civarında bulunan bilûmum askerî kışlalarda, sivil ve askerî yatı mekteplerinde, hastahanelerde, şifa yurtlarında, hapishane ve toplu bir halde bulunan diğer hükümet müessesatında bu balık avı mevsimi müddetince mümkün olduğu kadar fazla balık yedirilmesinin çok isabetli bir tedbir olacağı neticesine varmıştır.

Vakit ziyama hiç tahammülü olmayan bu hususun hemen temini için Yüksek Vekâletlerinin İstanbul ve civarında bulunan bütün teşkilâtına acilen emir buyurulmasını dileyerek gerek mübayaanın tanzimi, gerekse Vekâ-

letiniz müesseselerinin balıkhanedeki müzayedeye iştiraki için icap eden kolaylıkları göstermek üzere lâzım gelen talimatın İstanbul Türkofis Direktörlüğü ile Balıkçılar Cemiyeti Reisliğine verildiğini derin saygılarımla arz ederim.

27/4/937

ÖZ:

Tedrisatı iptidaiye kanununa göre muhtarların işleyecekleri suçlarda tâbi olacakları usul H.

Ş. II.

Sayı: 1585

1) Tedrisatı İptidaiye Kanununun 78 inci maddesine göre her sene mektebe vermeğe mecbur oldukları okuma çağına gelenler listesini vaktinde mektebe vermediklerinden dolayı takibata tâbi tutulan köy muhtar ve ihtiyar heyeti azalarının bazı kazalarda köy kanununa göre idare heyetlerince cezalandırılmakta oldukları teftiş lâyhalarının tetkikinden anlaşılmıştır.

2) İlk tahsil için muhtar ve azalara verilmiş olan vazifeler köy kanununda yazılı olmayıp bu baptaki ödevler Tedrisatı İptidaiye Kanunu ile verilmiştir. Tedrisatı İptidaiye Kanunu da yalnız çocuk velilerine ceza tayin edip kanunen kendilerine mevdu vezaifi ifa etmeyen muhtar ve azaların tecziyelerini ahkâmı umumiyeye bırakmıştır. Bu vaziyete göre Tedrisatı İptidaiye Kanunu ile kendilerine verilmiş olan ödevleri yapmayan köy muhtar ve azalan hakkındaki takibatın Köy Kanununa tebaan değil ahkâmı umumiyeye göre yapılması lâzımdır. Binaenaleyh Tedrisatı İptidaiye Kanununun 78 inci maddesi mucibince her sene okuma çağına girenlerin listesini mektebe vermeyen veya aynı kanunun 79, 81, 82, 83 üncü maddelerile köy İhtiyar Meclislerine verilmiş olan vazifeleri yapmayan Köy Muhtar ve İhtiyar Meclisi azalarile yukarıda bildirilen 78 inci madde-

nin son fıkrası gereğince veliler tarafından mektebe kaydedtirilmeyen çocukları resen mektebe yazdırmayan ve bu gibi çocuk velilerde mektebe devam eden çocuk velileri hakkında kanunî muameleye tevessül etmeyen muhtarların işledikleri suçlar Türk Ceza Kanununa temas eylemekte olduğundan bu suçlarla tahtı zanda olan köy muhtar ve azaları haklarında Memurin Muhakematı Kanununa tevfikane takibatı kanuniyede bulunulmasının teminini dilerim.

3) Gereği için vilâyetlere ve bilgi olmak üzere U. Müfettişliklere Teftiş Heyeti Reisliğine yazılmıştır.

4-5-937

Ş. II

Sayı: 1586

Kültür Bakanlığınca özel yayınlara yapılacak yardım işleri hakkında kabul edilen esasları ihtiva eden yazılarının bir örneğinin ilişik olarak gönderildiğini tamimem bildiririm.

Umumî Müfettişliklerle Vilâyetlere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

4-5-937

Kültür Bakanlığı tarafından özel yayınlara yapılacak yardım işleri hakkında kabul edilen esaslar

Kültür Bakanlığı bütçesinde özel yayınlara yardım, için ayrılmış tahsisatla kitap ve dergilere şu yolda yardım yapılacaktır.

a) Yardım istenen eserlerin basıldıktan sonra üzerlerine beşer kuruşluk damga pulu yapıştırılmış ikişer sayısının, eğer eser tercüme ise kitabın aslı da beraber olmak üzere Kültür Bakanlığına bir dilekçe ile gönderilmesi lâzımdır.

b) Bakanlık bu suretle kendisine verilen eserleri tetkik ettirerek uygun gördüklerine yapacağı yardım şekil ve mik-

tarını eldeki tahsisata göre her yıl temmuz ayı başında tesbit edecek ve alâkadarlara bildirecektir.

c) Kültür Bakanlığından yardım isteyen eserlerin sahihleri kitaplarının Bakanlıkça satın alınma fiyatının tespiti hakkında Kültür Bakanlığına bırakmağı kabul ve bunu dilekçelerinde zikredeceklerdir. Arzu edenler dilekçelerine bir mal olma hesabı da ekleyebilirler.

d) Kültür Bakanlığınca bir dergiye yardım yapılabilmesi için derginin genel ve ulusal kültüre hizmet ettiğinin Kültür Bakanlığınca kabul edilmesi ve en az on sayısının muntazam olarak neşredilmiş bulunması lâzımdır.

Yardım her nüsha çıktıkça o sayıya ayrılan para verilmek suretile yapılır. Yardım gören bir dergi Bakanlıkça uygun görülmecek şekilde neşriyatta bulunduğu takdirde bu yardım derhal kesileceğı gibi çıkışı intizamını kaybeden dergilerin de yardımı kesilir.

8-1-937

ÖZ:

Nahiye müdürlerinin hazırlık tahkikatı yapmayacaklarına dair

Ş. II.

Sayı: 1587

1 — Nahiye Müdürlerinin bizzat veya bilvasıta hazırlık tahkikatı yapabileceklerine dair Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda bir hüküm olmadığı ve ancak mezkûr kanunun 151 inci maddesi mucibince suçlara dair kendilerine verilen ihbarname ve şikâyetnameleri merciine vermekle mükellef oldukları halde bazı Nahiye Müdürlerinin Jandarma vasıtasile yaptırıkları hazırlık tahkikatı evrakını alarak aylarca yanlarında bıraktıkları cereyan eden muameleden anlaşılmaktadır.

Nahiyelerde devletin en büyük memuru olan Nahiye Müdürlerinin adlî suçlarda hazırlık tahkikatını bizzat yap-

maları kanuna uygun olmadığı gibi Zabıtai Adliye memuru vasfını da haiz bulunan jandarmaların yapmış oldukları bazı hazırlık tahkikatı evrakını da jandarmadan almaları kanuna muhalif bir harekettir. Nahiye Müdürleri kendilerine yapılan ve mahiyet itibarile Adli suç olan şikâyet ve ihbarları mahiyetini zabıtai adliye memuruna derhal tevdi edeceklerdir. Orada hazırlanacak evrakı tahkikiye yine o memur tarafından şimdiye kadar yapılan usule göre Adliyeye tevdi olunacaktır.

2 — Nahiye Müdürlerinin Zabıtai Adliyeye yolladıkları şikâyet veya ihbar üzerine Zabıtai Adliye tahkikata başlamaz veya tahkikatı lüzumsuz yere geciktirirse ve yahut tahkikatta açık bir usulsüzlük görülürse Nahiye Müdürlerinin Nahiyede en büyük Devlet memuru olmaları itibarile keyfiyeti Zabıtai Adliye memurunun mafevkine veya Cumhuriyet Müddeiumumiliğine bildirmeleri icap eder. Binaenaleyh Nahiye Müdürlerine yapılacak olan suç ihbar ve şikâyetleri veya Nahiye Müdürlerinin doğrudan doğruya muttali olacakları Adli suçlara müteallik işleri Müdürlerin derhal Nahiye Zabıtai Adliye memuruna vererek yapılacak tahkikat evraklarını almamaları ve bu gibi tahkikat evrakının Zabıtai Adliye memurlarınca mercilerine sevk edilmesi lâzımdır.

3 — Gereği için Vilâyetlere, bilgi olmak üzere U. Müfettişliklerle Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

4-5-937

EMNİYET İŞLERİ U. MÜDÜRLÜĞÜ

Ş. 4 A.

ÖZ:

Romanyalılar H.

Sayı: 6054/8508

Aceledir.

12955/12758 sayılı ve 27 nisan 340 T. tamime ektir:

Romanyada yabancıların ve bu meyanda vatandaşlarımızın ikameti hakkında vazedilen takyidata karşılık olmak üzere Romanya tebaasından olan yabancılara tatbik edilegelmekte olan iki aylık ikamet tahdidatının kaldırılması için Romanya Elçiliği tavassutta bulunmuş ve bunun üzerine iki hükümet arasında hususî bir anlaşma zemini bulunması mütakabilen teklif edilmiş olduğundan Romanya Elçiliğinin bu hususta kendi hükümeti nezdinde vaki teşebbüslerinin kat'î bir neticeye iktiran etmesine intizaren ve son bir iş'ara kadar memleketimizde iki aydan fazla kalmak isteyen Romanya tebaası hakkında her defasında Vekâletimizden istizan suretile müsamaha gösterilmesi ve memleketimizde kalmalarına müsaade edilmesi muvafık görülmüştür. Ona göre muamele ifasını rica ederim.

Umumî Müfettişliklere ve vilâyetlere yazılmıştır.

30/4/937

Ş. 4 A.

ÖZ:

İspanyol pasaportu ile gelen Türk vatandaşları H.

Sayı: 5625/8334

İzmir Vilâyetinden alınan bir telyazısında Cenubî Amerikada Brezilyanın Saint-Paul şehrindeki İspanyol Konsolosluğu tarafından «Osmanlı menafini himayeye memur» sıfatı ile oralarda bulunan vatandaşlarımıza ve bu meyanda firarı Ermeni ve Araplara pasaport verildiği ve Manisalı Veli oğlu Seyfi adlı bir şahsın da bu sıfatla geldiği bildirilmesi üzerine keyfiyet Hariciye Vekâletine yazılmış ve Umumî Harp esnasında menafî Osmaniyeyi himaye ile mükellef olan İspanyol Konsolosluklarının halen böyle bir vazifeleri olmadığı ve bilhassa bunlar tarafından pasaport verilmesinin caiz olmadığı bildirilmiştir.

Türk veya Osmanlı sıfatı ile İspanyol veya diğer bir yabancı memleket konsolosluğundan yabancı pasaportu olarak gelen kimselerin pasaportsuz addile haklarında ona göre muamele yapılması ve bunlardan Türk vatandaşı oldukları anlaşılmayanların derhal sınır dışı edilerek keyfiyetten Vekâletin haberdar edilmesini ve diğer taraftan şimdiye kadar bu şekilde pasaportlarla gelmiş kimseler olup olmadığının bildirilmesini rica ederim.

Gereği için vilâyetlere ve bilgi için U. Müfettişliklere yazılmıştır.

22/4/937

Ş. 4

ÖZ:

Beyaz Ruslar H.

Sayı: 5745/8336

1—Hudut haricine çıkarılan Beyaz Ruslar hakkındaki 11/11/936 tarih ve 10427 sayılı tamime bağlı listenin 59 sıra 88 liste sayısında adı geçen Aron oğlu Yakup ve fotoğraf sayısının 816, 65 sıra 21 liste sayısında adı geçen İsrail oğlu Aron ve fotoğraf sayısının 818, 6 sıra 52 liste sayısında adı geçen de Rosap oğlu Davit Macayan ve fotoğraf sayısının 817 olduğu dosyasının tetkikinden anlaşılmıştır.

Bir yanlışlığa meydan verilmemek için tanzihan tamim olunur.

2—U. Müfettişliklere ve bütün vilâyetlere yazılmıştır.

26/4/1937

Ş. 4

ÖZ:

Kurban ve Nahinin yurda dönmelerine müsaade edildiği H.

Sayı: 5747/8337

Yurda dönmeleri dileğinde bulunan Azerbaycan Türklerinden Gürcü Kurban ve Nakinin Şark vilâyetlerine gitmemek ve Ankara iskân mıntakası dahilinde yerleşmek şartile memleketimize gelmelerine izin verilmiş ve mezkûr şeraiti kabul ettiklerinden kendilerine 5/4/937 tarih ve 634/75634/76 sayılı pasaportların verildiği Varşova Büyük Elçiliğimiz konsolosluk şubesinden bildirilmiştir.

Gereğinin ona göre yapılması tamamen tebliğ olunur.

26/4/1937

Ş. 4

ÖZ:

Mısıra gidecek yurttaşlarımızın vizesine dair

Sayı: 5626/8335

1—Antalya, Muğla gibi sahil ilbaylıklarımızdan Mısıra hareket etmek üzere posta vasıtasile Mısır için vize talebinde bulunan yurttaşlarımızın bu gibi müracaatlarını doğrudan doğruya İstanbuldaki Mısır konsoloshanesine yapmaları muvafik olacağı Kahire Elçiliğimizle Mısır Hariciye Nezareti arasında geçen muhabere neticesinden anlaşıldığı Hariciye Vekâletimizden bildirilmiştir.

Keyfiyetin alâkadarlara bildirilmesini rica ederim.

2—Umumi Müfettişliklere ve vilâyetlere yazılmıştır.

22/4/1937

Ş. 4

ÖZ:

Hudut harici H.

Sayı: 6289

İlişği: 1



1—Hudut haricine atılmasına dair olan muamelesi yapılmakta olan Edirne Emniyet Müdürlüğü nezarethanesinden firar eden fotoğrafisi ilişik Yani oğlu İstelyonun iliniz bölgesinde araştırılarak bulunduğu takdirde Edirne Vilâyetine sevk edilmesini ve sonunun bildirilmesini rica ederim.

2—Umumî Müfettişliklere ve bütün valiliklere yazılmıştır.

13/5/937

Ş. 4

ÖZ:

İkamet tezkereleri H.

Sayı: 6288

Yabancıların memleketimizde ikamet ve seyahatlarına mütedair talimatnamenin hükümleri icabı olarak on beş günden fazla Türkiyede oturmak isteyenlerin beyan-

name vererek ikamet tezkeresi almaları ve yurdumuz dahilindeki seyahatlarının, naklimekân vukuatlarının ellerine verilen bu tezkerelere işaret edilmesi ve ancak memleketimizi terketmek maksadile pasaportları vize edilirken ikamet tezkerelerinin alâkadar memurlar tarafından geri alınması icap eder. Buna rağmen bazı vilâyet ve kaza jandarmalarınınca yabancılara verilen ikamet tezkerelerinin vilâyet veya kaza hudutlarını terkederken alınarak pasaportlarına yalnız meşruhat verilmek suretile iktifa edildiği görülmüştür. Yapılan bu yanlış muamele, huruç vizesi almak için müracaat eden bu gibi yabancıları, alâkadar vilâyet ve kazalara sormak gibi fuzulî muhaberele yol açmakta olduğu ve bu yüzden pasaport kontrol fişleri talimatnamesinin 20 inci maddesine göre huruç vizesi fişlerinin de noksan olarak tanzim edildiği cereyan eden muamelelerden anlaşılmaktadır. Badema iş'ar dairesinde muamele yapılmasının ilgili olanlara tebliğini rica ederim.

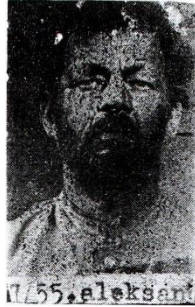
13/5/937

Ş. 4

ÖZ:

Hudut harici H.

Sayı: 6290/9468





6/752.haydar



7/92.hasan



7/16.jan



7/76.Françeski



7/86.mustafa

İlişik listede hüviyetleri yazılı yabancılar adlarının hizasında gösterilen tarihlerde muhtelif mahallerden hudut harici edilmişlerdir.

Birer fotoğrafisi ilişik olarak gönderilen bu adamların memleketimize girmelerine meydan verilmemesini rica ederim.

Umumî Müfettişliklere ve valiliklere yazılmıştır.

13/5/937

Tabiiyeti

1— Suriye	tebaalı	Keçel oğlu Hasan	9/12/936
2— Polonya	»	Françeski oğlu Vayçeliç	
		Ski	1/3/937
3— Yugoslavya	»	Emin oğlu Mustafa	18/12/936
4— İtalya	»	Aleksandr oğlu Dimitri	18/12/936
5— Çekoslovak	»	Janjan Huştan	19/12/936
6— Suriye	»	Salih oğlu Ahmed	29/9/936
7— Dağistanlı	»	Ali oğlu Haydar	29/9/936

MAHALLÎ İDARELER UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

Ş. 3

ÖZ:

2491 numaralı kanun H.

Sayı: 3206

1—Köy hizmet ve teşkilât masraflarına karşılık olmak üzere köy idarelerine salma hakkını veren 2491 sayılı kanunun 1 inci maddesinin tatbikatta bir çok yanlışlıklara sebebiyet verdiği ve bilhassa başka yerlerde oturdukları halde köy sınırları içindeki arazi ve emlâki bulunanlara salman salmalarda pek çok nispetsizleler yapıldığı vaki şikâyetlerden anlaşılmaktadır.

2—Bu işin daha âdil ve muttarit esaslara dayanan hükümlerle yürütülmesi için yeni bir kanun projesi hazırlanmış ve Başvekâlet Yüksek katma sunulmuştur.

Yeni lâyhada köy gelirleri; teşkilât ve hizmet masraflarını karşılayamadığı takdirde köy halkile köyde bina, arazi, hayvan, kazanç, veraset ve intikal vergilerine tâbi emvali bulunanlara hisselerine ve istifadeleri derecesine göre ihtiyar meclisi kararile salma salınacağı ve salma miktarının tayininde köyün vilâyet hususî idaresine vermekte olduğu yol (nakdî, bedenî), bina, arazi vergilerde devletin köyden aldığı hayvan, kazanç, veraset ve intikal... gibi servet ve irat vergileri mecmuunun nısfının esas tutulacağı ve salma tevziatının ikinci kânun ayı içinde yapılarak muayyen müddetle ilân edileceği, tevziat kararlarının mutlak surette karar defterine geçirileceği tasrihan gösterilmiştir.

Bu suretle salmaların; mükelleflerin İktisadî bünye ve tedavi kabiliyetlerine uygun olması ve istihsal faaliyetlerini sarsmaması imkânları temin edilmiş olabilecektir.

3—İdare âmirlerde köy idarelerinin şimdiden bu esas dairesinde tedbirler almak suretile tevali eden şikâyetleri önlemeleri ve salma tevziatı için irat ve servet vergilerde yol vergisi defterlerini şimdiden hazırlamaları ve köy kanununun 44 üncü maddesinin 5 inci fıkrasına göre tevziatta bu esası göz önünde bulundurmaları ve her yerde salma

tevziyatını bu ay içinde derhal yaparak ilgililere yapılagelmekte olan tebligatın ay sonuna kadar arkasını almaları ve tekemmülünde tahakkukatı derhal salma ve imece kontrol defterine geçirtmeleri yerinde bir tedbir olacaktır.

4—Şunu da ilâve etmek isterim ki planlaştırılmış köy kalkınmasında esas muvaffakiyet; yapılması kararlaşan işleri iyi tanzim, malzemesini noksansız olarak ihzar ve zamanında tatbik ve imeceye fazla yer ve kuvvet vermek suretile köylünün yükünü hafifletmek imkânlarını bulabilmektedir.

Bunun için de en kestirme yol; her şeyden önce örnek köy tarla ve bahçelerine önem vermek, köy kanununun 17 inci maddesinde yazılı gelir kaynaklarını canlandırarak ve kuvvetlendirerek gelirleri arttırmak, mesai mükellefiyetile yapılabilecek işlere para tahsis ve sarfına sureti kat'iyede imkân verilmeyip imecenin büyük varlık ve kudretinden istifade etmek ve müteakibilen bu tedbirli hareketlerle her yıl muayyen bir nisbet üzerinden salmayı azaltmaktır ve bu köy işlerinde faaliyetin ilk hedefi olmalıdır.

Buna göre gereken tedbirlerin alınmasını ve keyfiyetin bütün köy idarelerine tebliğini rica ederim.

5—Umumî Müfettişliklere, bütün vilâyetlere, merkez dairelerine yazılmıştır.

ÖZ:

Kunturat ve ilân pulları H.

Sayı: 3357

1— Kunturat ve ilân pulları kıymet ve şekilleri tesbit edilmemiş olduğundan her belediyenin bu pulları kendi arzusuna göre bastırmakta olduğu ve bu yüzden yeknesaklığın ihlâl edildiği ve bazı belediyeler için de pek cüz'i miktarda bastırılan pulların mecmuu kıymetinden fazla miktarda kalıp ve tabı parası verilmekte olduğu anlaşılmaktadır.

Buna meydan verilmemesi için belediyeler tarafından kullanılmak üzere muayyen bir tip kabul edilmiş ve keyfiyet, Darphane ve Damga Matbaasına tebliğ için Maliye Vekâletine arz edilmiştir.

2— Vilâyetlere yazılmış ve Umumî Müfettişliklere arz edilmiştir.

ÖZ:

Hususî İdare ve Belediyelerin
934 yılı muhasip hesapları H.

Sayı: 3269

2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununun 68 inci maddesinin ilk fıkrasında Vilâyet Hususî İdareleri ve bu kanunun mer'iyete geçtiği seneye tekaddüm eden üç senelik bütçelerindeki varidatın tahsilât miktarlarının vasatı 30 bin lira ve daha yukarı olan belediyelerin muhasip hesapları ile kat'i hesaplarının 2 inci derecede Divanı Muhasebatın tetkik ve muhakemesine tâbi tutulacağı ve 2 inci fıkrasında ise bu hesapların mahallerince tasdik tarihinden itibaren bir ay içinde Meclisi Umumilerle belediye meclislerinin encümen ve heyeti umumiyelerince ittihaz edilen mukarrerat suretleri ve bütçeleri ile birlikte Divanı Muhasebata gönderileceği yazılı bulunduğu ve bu tarifât dairesinde muamele ifası 21/4/936 tarihli ve 349/34 sayılı yazı ile tamimen tebliğ olduğu halde ekseri mahallerden yalnız hesabı kat'ilerin gönderilmesi ile iktifa edilerek bunlara mehz olan muhasip hesaplarının ve mukarrerat suretleri ile bütçelerinin gönderilmediği Divanı Muhasebat Reisliğinin iş'arından anlaşılmaktadır.

Divanca tetkiki gereken bu hesapların her işe takdimen tetkik ve tasdiki ile kanunun tarifi veçhile gönderilmesinin usul ittihazı ve 934 senesine ait muhasip hesaplarını göndermemiş olan Hususî İdare ve Belediyelerin bu hesapları ikmalen göndermelerinin ve 935 ve müteakip se-

nelere ait hesaplar için aynı suretle muamele olunarak bu hususta iş'ar ve istişare meydan verilmemesi hususunun alâkadarlara ehemmiyetle tebliği tamimen rica olunur.

29/4/937

ÖZ:

Belediye hesap ve tahsilat isleri H.

Sayı: 3268

1 — Mülkiye Müfettişleri tarafından tanzim edilen teftiş lâyhaharile tahkik evrakında bir çok Belediye Muhasiblerle tahsildarlarının zimmetlerine para geçirmek suçundan elleri işten çektirildiği gösterilmektedir. Bu halin belli başlı sebebi sıkı ve devamlı murakabeye tâbi tutulmamalarıdır.

Buna meydan vermemek için Belediye hesap ve tahsilât işlerinin Hususî İdare Müdür ve memurları ve sair münasip görülecek vasıtalarla muntazam ve devamlı surette teftiş ettirilmesi hususunun temin buyurulması rica olunur.

2 — Bütün Vilâyetlere yazılmış ve Umumî Müfettişliklere arzedilmiştir.

20-4-937

Ş. II.

Sayı: 3267

Vilâyet Resmî gazetesinin son bir senelik koleksiyonunun gönderilmesi ve badema çıkacak nüshalardan da ikişer adedinin Mahallî İdareler Umum Müdürlüğü namına postaya verilmesi esbabının temini tamimen rica olunur.

20/4/937

NÜFUS İŞLERİ UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZÜ:

Nüfus kanununun 9 uncu ve 19 uncu maddesine göre yapılacak tescillerden hangisinin puldan muaf olduğuna dair

Sayı: 4343/1327

1 — Bazı Nüfus idareleri, vaktinde haber verilmiş cilan doğum vak'alarına ait ilmühaberleri, 2576 sayılı kanun hilâfına olarak damga puluna tâbi tutmakta, bazıları da nüfusa yazılmayarak gizli kalmış olan kimseler için muhtarlıklarla belediyelerden verilmekte olan yeniden kayıt ilmühaberlerine pul ilsak ettirmemekte oldukları geçmekte olan muhaberattan anlaşılmaktadır. 2576 sayılı kanunun üçüncü maddesinin son fıkrası doğum, ölüm, evlenme vak'alarına ait ilmühaberlere pul yapıştırılmamasını sarahatle emretmiş olduğundan bu gibi ilmühaberlere pul yapıştırılmaması lâzım geleceği tabiidir.

Ancak Nüfus Kanununun birinci faslının 19 uncu maddesi doğum suretile tescil edilecek çocukların sicilli nüfusa ne şekilde ve kimler tarafından tescil ettirileceğini göstermekte bulunduğu gibi dokuzuncu maddede gizli kalmış bir nüfusun tescili şeklini tayin etmekte ve bu iki kısım tescil işi ayrı ayrı mütalea edilmekte bulunduğu ve halbuki 2576 sayılı kanunun puldan istisna ettiği muamele Nüfus kanununun 19 uncu maddesi mucibince yapılacak doğum tescilleri olduğundan bu iki kısım tescilin puldan istisna edilmek bakımından birbirine karıştırılmaması icabeder.

Binaenaleyh Nüfus kanununun 19 uncu maddesi mucibince yapılacak doğum tesciline ait ilmühaberlere pul yapıştırılmaması ve fakat reşitlik çağına girmiş olup ta kayıt harici kalmış bulunanların tescili için kanunun 9 uncu maddesine göre tanzim edilecek ilmühaberlerin on beşer kuruşluk damga puluna tâbi olduğunun göz önüne alınması tamimden tebliğ olunur.

2 — Vilâyetlere, Umumî Müfettişliklere ve Teftiş Heyeti Reisliğine yazılmıştır. 14-4-937

Ş. II.

ÖZÜ:

Soyadı kanunu mucibince tayin olunan para cezasını vermeyenler hakkında olunacak muameleye dair

Sayı: 4084/1227

1 — 2525 sayılı Soyadı Kanununun 12 inci maddesinde (Kanunun tayin eylediği zaman içinde soyadını memurlara bildirmeyenlerden Beş liradan On beş liraya kadar ve bu iş için Hükümetçe verilecek vazifede ihmali görülen muhtarlar ve ihtiyar heyetleri azasının her birinden ve belediyelerce memur edilenlerden On liradan Elli liraya kadar hafif para cezası alınır. Bu cezalar Mahallî İdare heyetleri kararla verilir ve Vali veya Kaymakamın tasdikiyle kat'ileşir) denilmekte ise de vermeyenlerden bu para cezasının ne suretle tahsil edileceğine dair bir kayıt ve sarahat mevcut olmadığından olunacak muamele bazı yerlerden sorulmakta ve bazı yerlerce de tahsili emval kanununa göre tahsil edilmesi yoluna gidilmek istenildiği anlaşılmaktadır.

2525 sayılı Soyadı Kanununda tayin olunan cezaları veremeyenler hakkında tahsili emval kanununun tatbik edileceği hakkında bir kayıt bulunmadığı cihetle Soyadı kanunu ile alâkası olmayan 2576 sayılı kanundaki cezaların tahsili için tecviz edilmiş olan bu usulün soyadı cezalarına da teşmili kanunen mümkün görülemeyeceği ve tahsili emval kanunu gibi istisnâ ve hususî hükümlerin ancak kanunun tasrih ettiği ahvalde tatbik edilebileceği ve binaenaleyh soyadı cezalarında umumî hükümler icabına göre hareket edilmesi yani Vali veya Kaymakamlar tarafından Cumhuriyet Müddeiumumiliklerine yazılacak müzekkere üzerine Türk Ceza Kanununun 19 ve 24 üncü maddelerine göre hafif hapse tahvil yoluna gidilmesi lâzım geleceği cihetle ona göre muamele yapılması tamamen tebliğ olunur.

2 — Umumî Müfettişliklere, Valiliklere ve Teftiş Heyeti Reisliğine yazılmıştır.

10/4/937

Ş. II.

ÖZ:

Askerlik mükellefiyeti için-de bulunan saklıların nüfus idarelerince kayıt, muameleleri bitince şubelere teslimi H.

Sayı: 4214/1275

Askerlik mükellefiyeti içinde buldukları halde nüfus ve askerlik kütüklerine adları yazılmamış olan saklılardan ele geçenlerin kayıtları yaptırılmak üzere mevcutlu olarak Nüfus idarelerine getirilenlerin kayıt işleri bitirdikten sonra askerlik muamelelerinin dahi bitirilmesi için evrakıyla birlikte yine mevcutlu olarak derhal şubelere teslimi icap ettiği halde bu hususun kanunî olmadığından bahisle Nüfus idarelerinin serbest bırakılarak yalnız künyelerinin (o da her zaman değil) şubelere gönderilmesiyle iktifa edildiği ve bu yüzden uzun uzadıya yoklama kaçağı takibine sebebiyet verildiği anlaşılmaktadır.

Askerlik kanununun 2850 sayılı kanunla değişen 96 ncı maddesine göre yalnız bu gibilerin hemen askerlik şubelerine bildirilmesi kaydı varsa da kanunun 18, 46, 75, 91, 92 93, ve 95 inci maddeleri hükümlerinin gerek Belediyelerce ve gerek köy muhtar ve ihtiyar heyetlerde zabıta ve hükümet, dairelerince tamamen tatbikine itina edilmediğinden yoklama kaçağı ve saklıların her tarafta serbestçe dolaştıkları ve bağlı oldukları şubelerin mütemadi takibi üzerine ele geçirilinceye kadar şubelere gelmemekte oldukları ve dolayısıyla Kolordular mıntakalarında külliyetli miktarda saklı, bakaya ve yoklama kaçağı bulunduğu Millî Müdafaa Vekâletinden bildirilmektedir.

Bu gibi yoklama kaçağı ve saklılar elde edildiklerinde hekimlere muayene ettirilerek muayenesi neticesine göre askerliğe elverişli oldukları anlaşılanların derhal mürettep oldukları mahallere sevk olunacakları kanunun 86 inci maddesinde izah olunduğuna göre bunların mevcutlu olarak askerlik şubelerine gönderilmelerinde de kanunî bir mani görülmemiştir.

Binaenaleyh mevcutlu olarak kayıtları yaptırılmak üzere nüfus idarelerine getirilenlerin nüfustaki işleri bitirildikten sonra yine mevcutlu olarak doğruca şubelere teslimleri ve şubelerce dahi gereken kanunî muameleleri bitirilmek suretile fazla yekûn tutan saklılarla yoklama kaçaklarının bir an evvel ele geçirilmesi memleketin selâmeti bakımından zarurî görülmüş olmakla ilgililere ehemmiyetle tebliği tamimen rica, olunur.

Umumî Müfettişliklere, Vilâyetlere ve Teftiş Heyeti Reisliğine yazılmıştır.

12/4/937

Ş. II.

ÖZ:

Vukuat ilmühaberlerine yapıştı-
cak damga ve harç pulları H.

Sayı: 4584/1406

1 — 2576 sayılı kanunun 3 üncü maddesinin son fıkrasındaki «Bu kanunun neşrinden sonra nüfus idarelerine verilecek doğum, ölüm, evlenme vak'aları ilmühaberlerine pul yapıştırılmaz» yolundaki muafiyetin bazı nüfus idareleri tarafından evlenme, boşanma ve yer değiştirme ilmühaberlerinden nüfus kanununun 42 ve 43 üncü maddeleri mucibince alınmakta olan beş ve yirmi kuruşluk harç pullarına da teşmil edildiği haber alınmıştır.

2576 sayılı kanunun üçüncü maddesindeki muafiyet doğum, ölüm ve evlenme ilmühaberlerine damga pulu yapıştırılmamasını istihdaf etmekte olup tescil sırasında tahsil edilen harca şamil değildir.

Binaenaleyh; nüfus kanununun 42 ve 43 üncü maddelerinde gösterildiği gibi evlenme ve yer değiştirme ilmühaberlerine 5, ve boşanma ilmühaberlerine 20 kuruş harç pulu ve yer değiştirme ilmühaberlerine de ayrıca 15 kuruş damga pulu yapıştırılacaktır.

Keyfiyetin alâkadarlara tebliği ile bu yolda muamele yapılmasının temini tamamen rica olunur.

2 — Vilâyetlere, Umumî Müfettişliklere, Teftiş Heyeti Reisliğine yazılmıştır.

22/4/937

Ş II

ÖZ:

Ölüm vak'alarının her hafta mahallî sulh hâkimlerine bildirilmesi H.

Sayı: 4224/1279

1 — 22/2/934 tarih ve 2/220 sayılı kararnameye bağı (Kanunu Medeninın velâyet, vesayet ve miras hukukuna müteallik hükümlerinin tatbik suretine dair nizamname) nin birinci maddesinin ilk fıkrasında (Adliye ve İdare memurlarının resmî muameleler dolayısıyla muttali oldukları vesayeti müstelzim halleri bildirmek hususundaki kanunî mükellefiyetleri baki kalmak üzere nüfus memurları, kendilerine haber verilen ölüm vak'alarını haftada bir defa ölenin aile künyesile beraber mahallindeki sulh hâkimine bildirirler. Ölen nüfus itibarile orada mukayyet değılse nüfus memuru, ölenin kayıtlı bulunduğu nüfus idaresini haberdar eder ve oradaki nüfus memuru, keyfiyeti mahallindeki sulh hâkimine bildirir) diye yazılıdır.

Evvelce vaki tebligata rağmen nüfus memurlarından bazıları bu madde hükmüne riayetle ölüm vak'alarını mahallî sulh hâkimliğine ihbar etmedikleri anlaşıldığından nüfus dairelerine haber verilen ölüm vak'alarının nizamnamenin sarahati ve Kanunu Medeninın 354 üncü maddesinin hükmü dairesinde her hafta muntazam ve kararnamenin neşri tarihi elan 8/3/934 tarihinden beri bildirilmemiş kalan ölüm vak'alarının da hemen mahallî sulh hâkimliğine bildirilmesi lüzumunun gerekenlere tebliği tamamen rica olunur.

2 — Umumî Müfettişliklere, Vilâyetlere ve Teftiş Heyeti Reisliğine yazılmıştır.

14/4/937

Yüksek Vekâlete

ÖZ:

Umum Müdürlüğümüzün Nisan ayına ait iş raporu H.

10/4/937 gün ve 4081/187 sayılı yazıya ektir:

Nisan ayında Umum Müdürlüğümüze Vekâlet ve vilâyetlerden (2115) evrak gelmiş, bu evraktan (260) ı birinci, (536) sı ikinci, (996) sı üçüncü, (323) ü dördüncü şubeye verilmiştir.

Birinci şube: Aldığı evrakın muamelesini tamamlamış ve 49 adedini de muameleden müstağni görerek hıfz eylemiştir.

İkinci şube: Nisan ayı içinde 536 evrak tesellüm eylemiş, şubat ayından devrelediği 65 ve şubelerden gönderilen 25 evrakla birlikte ceman 626 evraktan 338 adedini ikmal, 145 adedini hıfz ve 143 adedini de incelemek üzere mayıs 937 ayına devretmiş, bunlardan başka 25 adet te re'sen vilâyetlere yazmıştır.

Bu şubece nisan ayı içinde yapılan işlerden başlıcaları şunlardır:

1—A: Soyadı işinin arkası alınmak ve kafi neticeye ait rapor nisan 937 sonuna kadar Vekâlete bildirilmek.

B: Ölüm vak'alarını her hafta mahallî sulh hâkimlerine bildirmek için tamimen tebligat yapılmıştır.

2—Geçen aya ait raporumuzun 3 üncü maddesinin B, C, D, E. fıkralarında bahsi geçen ve hazırlandıkları halde kağıtsızlık yüzünden bastırılıp tevzi edilemediği arzolunan tamimler teksir edilerek vilâyetlere gönderilmiştir.

3—(Soyadı alan ve almayanlarla kütüklere işlenenlerin miktarı vilâyetlerden sorulmuştu. Alınan cevaplara

nazaran (17,634,740) kayıtlı nüfustan (15,528,104) nüfus soyadı almış ve bunlardan (14,101,283) nüfus kütüklere işlenmiş ve (1,426,821) nüfus dahi işlenmekte bulunmuş olup henüz soyadı almayan (2,106,636) nüfus kaldığı anlaşılmıştır.

Üçüncü şube: Tevdi edilen (996) evrak ile geçen aydan devrolunan (98) evrakın muamelesini ikmal etmiş ve Başvekâletten karar bekleyen (188) evrak ile (211) evrak ta incelenmek üzere mayıs ayına devrolunmuştur.

Bu ay içinde bu şubece (637) kişinin yurttaşlığa kabul muamelesi yapılmış ve dört kişinin de tabiiyet durumları tetkik olunarak haklarında gereken kararlar verilmiştir.

Dördüncü şube: Tevdi edilen (323) evrak ile mart ayından devrolunan (55) ve diğer şubelerden gelen (76) evrak ki ceman (454) evraktan (361) evrakın muamelesini ikmal etmiş ve (57) adedini hıfz ve (36) adedini de incelemek üzere mayıs 937 ayına devreylemiştir.

Gezginci ve yarım gezginci ve oturak bir halde yaşayan aşiretlerin durumlarının araştırılmasına ve vilâyetlerden gelen anasır cetvelleri üzerinde gereken incelemelere devam edilmiştir.

Saygılarımla arz eylerim.

Nüfus İş. U. Müdürü

VİLÂYETLER İDARESİ U. MD.

Ş. II.

ÖZ:

Şükrü Alp Tekinin eseri H.

Sayı: 1767

1 — İdare Mecmuasının 107 sayılı nüshasına ek olarak çıkan Vilâyetler İdaresi İkinci Şube Müdürü A. Şükrü Alp Tekinin Kanun arama kılavuzundaki doğru yanlış cetveline sehven geçirilmemiş olan kısımlarla bu cetvelde yapılmış olan mürettip hataları aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

2 — Kanun arama kılavuzunun doğru ve yanlış cetveli işlenirken bunların da düzeltilmesini rica ederim.

3 — İdare Mecmuası gönderilen makamlara yazılmıştır.

1 — Numara cetvelindeki 1039 numaralı kanunun ilgili kanunlar hanesine 2430 ve 1651 numaralı kanunun ilgili kanunlar hanesine 2901 ve 1424 numaralı kanunun yine ilgili kanunlar hanesine 2004 ve 2901 numaralı kanunun ilgili kanunlar hanesine 1651, 1833 rakamları ilâve edilecektir.

2 — İdarecileri alâkadar eden kanunların alfabetik cetvelinin (A) harfindeki 1651 rakamı 2901 ve (Ç) harfindeki 585 rakamı 858 ve (K) harfindeki 1113 rakamı 2439 ve (M) harfindeki 1039 rakamı 2430 olacaktır.

3 — Cumhuriyetten evvelki devre ait kanunlar alfabetik cetvelin (G) harfindeki (Gümrü) kelimesi (Gümrük) olacaktır.

4 — Düzeltme cetvelinin 12 inci sahifesindeki 2565 sayılı kanunun (doğru) hanesinde yazılı 1343 rakamı 1143 olacaktır.

5 — Düzeltme cetvelinin 12 inci sahifesindeki 2648 sayılı kanunun (yanlış) hanesinde yazılı 7577 rakamı 2557 olacaktır.

6 — Fazla yazıldıkları için silinecekler cetvelinin not kısmının 4 üncü maddesindeki (İthalât) kelimesi (İthalâta) olacaktır.

MATBUAT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: 2813

İlişik olarak gönderdiğimiz tamimlerden anlaşılacağı veçhile, memleket için çok faydalı iki işe girişmek üzereyiz.

Devlet ve Parti, geniş halk yığınlarının fikrî ve bedîî ihtiyaçlarını tatmin gayesile Türk ediplerde ve ressamilarile müsbet bir teşriki mesainin temellerini atıyor.

Bu fikir, ediplerimiz ve ressamlarımız tarafından benimsendiği nispette muvaffak olacaktır. Bu davanın, ediplerimiz ve ressamlarımız tarafından benimsenmesini temin edecek vasıtaların başında Matbuatımız gelir.

Bu itibarla, sizden bu teşebbüs etrafında canlı bir hareket ve alâka uyandırmak için himmet rica ediyoruz.

Saygılarımı sunarım.

11-5-937

1 — Malûmdur ki, memleketimizde geniş halk yığınlarının devam ettiği hemen her kahvehane, berber, ahçı, muhallebici, bakkal gibi dükkânlarda taş basması bir çok duvar resimleri vardır.

2 — Bu resimlerin gerek yapılış, gerekse basılışları çok geri ve iptidâîdir.

3 — Bunların mevzuları büyüklerimize, millî kahramanlıklarımıza, tarihî vak'alara ve dinî menkibe ile mabedlere aittir. Yani bu resimler; halkın tarihî, siyasî, dinî ve bedîî, terbiyesi üzerinde müessir, çok popüler ve o nispette kuvvetli birer telkin vasıtasıdır.

4 — Bu vasıtayı daha mükemmel, daha verimli ve inkılâp prensiplerine daha uygun bir tarzda kullanmak isteyen Matbuat Umum Müdürlüğü, bütün ressamlarımızın göstereceklerinden emin olduğu samimî ve filî alâkaya dayanarak bu sene için 15 resim bastırmak arzusundadır.

5 — Beherinden ellişer bin tane bastırılacak olan bu resimlerin mevzuları şunlardır:

- I. — Atatürk'ün 19 Mayıs'ta Samsuna ayak basışı,
- II. — Başkumandan muharebesi,
- III. — Millî Mücadelede Anadolu kadını,
- IV. — Cumhuriyetin ilânı,
- V. — Çok çocuklu aile,
- VI. — Demiryolu siyasetimiz,
- VII.— Sanayileşme siyasetimiz,

VIII. — Ağaç sevgisi,

IX. — Temiz ve güzel köy ideali,

X. — Sıhate itina, yıkanma ve temizlik,

XI. — Ümmilikle mücadele,

XII. — Hayvan sevgisi,

XIII. — Tayyare,

XIV. — Haricî siyasetteki kuvvetliliğimiz, yurttta ve cihanda sulhcülüğümüz,

XV. — Bir Cumhuriyet bayramında geçit resmini gösteren kuvvetli ordu dekoru içinde orduya sevgi ve saygı tasviri.

6 — Bu resimlerin orijinaleri Ofsette beş renkle basılabilecek şekilde yapılacak, mevzu ve renkler mütebariz olacak ve eb'adı da 68X50 olacaktır.

7 — İştirak etmek isteyen ressamlarımız resim taslaklarını nihayet Haziranın sonuna kadar Matbuat Umum Müdürlüğüne gönderecekler ve tafsilât almak icap ettiği takdirde yine mezkûr adrese müracaat eyleyeceklerdir.

8 — Taslakları beğenilip resimleri bastırılacak olanların sahiplerine eser başına 100 lira verilecektir. Taslaklar da 68X50 eb'adında ve bütün detayları havi olacaktır.

9 — Eserleri tetkik edecek olan komisyon Maarif Vekâleti, Parti, Matbuatla, iki Güzel sanatlar müntesibini mümessillerinden mürekkep olacaktır.

Memleketimizde münevver zümre için yapılan neşriyata müvazi olarak, geniş halk yığınları için de gayet dikkate şayan ve çok çeşitli neşriyat yapılmaktadır.

Bunların birincisinin tabı adedi bir iki bini aşmazken, İkincisinin tirajı çok kere elli binlere varmaktadır. Bu vaziyet bize gösteriyor ki, halk okuyor.

Halk okuyor, fakat, ancak kendisi için yazılmış olan eserleri okuyor.

«Halk için yazılmış eserler nelerdir?» suali karşısında kalan Matbuat Umum Müdürlüğü, yaptığı tetkikler neticesinde şu hükümlere varmıştır:

1 — Halk için yeni harflerle basılan romanlarla hikâ-

yelerin sayısı, münevverler için basılan roman ve hikâyelerin sayısından daha fazladır. Ufak bir araştırma ile tesbit ettiğimiz aşağıdaki liste bu hükmü haklı çıkartacak kadar belîğdir:

	Âşık Garip	Serencam
	Köroğlu	Kerem ile Asli
	Varaka ile Gülşah	Âşık Keremin oğlu
	Kara Çobanla Ertegül	Üç kale Cengi
	Pırlanta hükümdarın kı-	Ayvazla Benlihan
zı	Nazlı Huri	İncili kız
	Derdi yokla Zülfüsiyah	Süleymanla Belkis
	Razi Nihanla Mahfiruz	Gül ile Sitemkâr
	Ali baba	Hurşid ile Mahmihrî
	Avcı Behram	Yedi âlimler
	Sihirbaz Sultan	Behmen Şah
	Esirci Şahin	Yemlihanın karısı
	Karagözün salıncak safa-	Kürkçü dükkânı
sı	Gelin kaynana kavgası	Ayakkabıcı Vezir
	Hacı Cebbarın karısı	Âşık Garibin oğlu
		Şah İsmailin oğlu
		Köroğlunun oğlu Kara
		Hasan
	Köroğlunun torunu	Keloğlan masalları
	Sürmeli Bey	Deniz kızı
	Çapkınlar çapkını	Aşk kurbanı
	Billûr köşk	Cadı karının marifeti
	Ejder kalesi	Kan deryası
	Zümrüt hanım	Kafese koyan kadın
	Sihirbaz kadın	Kaçırılan kadın
	Şarkılı, resimli hikâye	Fevkalâde hikâye
	Şaşılacak hikâye	Şahmeran
	Kan kalesi	Yedi yol cengi
	Harzem ve Billûru azam	Binbir gece
cengi	Merdi merdan ile Cebbar	Tahirle Zühre
	Melek şahla Güllühan	Saray içinde saray
	Yusuf ile Züleyha	Şah İsmail
		Ferhat ile Şirin

Nasrettin Hoca Elif ile Mahmud

Arzu ile Kamber Vesaire...

Bu kitapların en kalını, büyük puntolarla basılmış olduğu halde 16 ve en incesi iki formadır. Fiatlar en çok altmış ve en az 15 kuruş arasındadır. Tirajın da asgarî 10.000 ve azamî 50.000 olduğu göz önünde tutulursa bu sahadaki neşriyat bolluğunun hikmeti kendiliğinden anlaşılır.

2 — Bu kitaplarda kullanılan dil, üslûp ve resimler gayet berbattır.

3 — Mevzu bakımından bunların hemen hepsi eski ve bayat bir zihniyetin tekrarı ve yaratmak istediğimiz yeni insan idealine aykırı bir ideolojinin ve an'anenin mahsulüdür.

4 — Bu eserlerin hepsinde, halka hizmet zihniyeti değil, halkın okumak ihtiyacından faydalanmak zihniyeti hâkimdir.

5 — Bugün okunan bu halk kitapları külliyyatı arasında hurafelerle dolu ve irticai telkin edici kitaplar da yer almıştır. Meselâ:

Kerbelâ şehitleri	Vasiyetname
Ham Binnuhun sarayı	Hazreti Ali devler peşinde
Muhiddini arabî tabirna- mesi	Muhammed Hanefî cengi
Hazreti Hamza ve Amrib- ni Abdud cengi	Hayber kalesi
Hazreti Ali cengi	Hazreti Ali Möhrtü Süley- man peşinde
Serencam ve ölüm ilahisi	Kerbelâ
Ebumüslim Horasanî	Duş tabirnamesi
Veyselkaranî	Tarihi enbiya.
Höccetülislâm	Vesaire...

Biz, gerek köylerde ve gerek kasabalardaki geniş halk yığınlarının okuma ihtiyacını karşılamak ve bu vasıta ile onların millî ve kültürel terbiyeleri üzerinde müessir olmak ve telkin yapıldığı hissini vermeden, okuyanı sevindire, acındıra tesir altına almak maksadile yeni halk hikâyeleri ve romanları yazdırmak istiyoruz. Şöyle ki;

I. — Bu hikâyelerin ilk serisi 10 eserden mürekkep çalacaktır. Ve bunların isimleri şunlardır: Aşık Garip, Köroğlu Ferhatla Şirin, Leylâ ile Mecnun, Yedi âlimler, Tahinle Zühre, Arzu ile Kamber, Şahmeran, Kerem ile Asli, Nasrettin hoca.

II. — Nasıl ki Mikimavz tipi daima aynı kalmakla beraber her filmde ayrı bir mevzuun ve ayrı bir muhitin kahramanı oluyorsa, yukarıda adları geçen ve halkın gayet iyi tanıdığı tipleri de yepyeni mevzular içinde kullanmak ve böylelikle halkın alışık olduğu kahramanları yeni Türk inkılâp ve medeniyeti gayelerine uygun telkinler yapan maceralar içinde yaşatmak istiyoruz.

Bu suretle halk, kendisine verilen bu yeni eserlerdeki istihaleyi alışık olduğu isimler delâletile kolaylıkla benimsemiş olacaktır.

III. — Her eser 50.000 tane basılacaktır ve her kitap 4-5 forma olacaktır.

IV. — Tanınmış bütün ediplerimizden bu teşebbüse karşı samimî ve filî bir alâka göstermelerini rica ediyoruz.

V. — Bize gönderilecek eserler Maarif, Parti ve Matbuat ile iki Güzel sanatlar müntesibini mümessillerinden mürekkep beş kişi tarafından seçilecek ve tabalarına karar verilenlerin sahiplerine forma başına elli lira verilecektir.

VI. — Bu faydalı teşebbüsün tahakkukuna iştirak etmek isteyen ediplerimizin seçtikleri mevzu ile buna ait plânı 1937 Haziran ayının sonuna kadar Ankarada Matbuat Umum Müdürlüğü adresine göndermeleri rica olunur.

Gelen plânlarda mevzular aynı olmadığı takdirde, aynı kahramana ait başka başka hikâyeler de kabul edilip bastırılabilceğinden bu kabil tevarütlerden çekinilmemelidir.

VII. — Bu hususta daha fazla tafsilât almak isteyenlerin Matbuat Umum Müdürlüğüne müracaatlarını rica eyleriz.

Tekâüt ve yetim aylıkları

1/4/937 den 1/5/937 ye kadar İç Bakanlıkça işi biten

emekli ve öksüzler maaşı tahsis listesi:

Memuriyeti ve İsmi	Nev'i tahsis
Baziki nahiyesi müdürü Hasan Bilgen	Tekaüt
Ayaş kazası kaymakamı H. Rıza	Eytam
Demirci Hususî muhasebe eski tahsildarı Cemal	Tekaüt
İnebolu eski Hususî muhasebe memur refiki ve	
Samsun tütün fabrikası sipariş memuru Haydar	
Karakoç	»
Manisa Hususî muhasebe tahsildarı Sami Ayman	Eytam
Milas Hususî muhasebe tahsildarı Mehmet Altay	»
Savur kaymakamlığından mütekait Halil Şahap	»
Kiraz nahiyesi müdürü Celâl Arslan	Tekaüt
Kısıklı belediye T. Ş. tahakkuk memur ve kâtipliğinden	
emekli Mehmet Kâmil Fahri Kurtuluş	Eytam
Beyoğlu şubei idariyesi kavaslığından emekli Mehmet	
Uzunol	»
Aydın Encümen başkâtibi Mustafa Güven	Tekaüt
Pervari Hususî muhasebe memuru Behram Saytekin	»
Zonguldak İdare heyeti başkâtibi Rıza Sungur	Eytam
Mülga Şehremaneti seyyar müfettişliğinden emekli Mehmet	
Mazhar	»
Sarıyer B. Ş. mutemetliğinden emekli Ali Yalçın	»
Mülga Müskirat inhisarı teftiş şubesi reisi, Şeker	
fabrikası Şirketi komiseri ve sabık üçüncü sınıf	
Mülkiye müfettişi Abdülbedi Renda	Tekaüt
Rize vilâyeti İdare heyeti eski kâtibi ve İnhisarlar	
Kartal idare memuru Kâmil	»
Kocaeli mektupçuluk kalemi kâtibi Osman	Eytam
Kadirli tahrirat kâtipliğinden Vekâlet emrinde	
Mehmet Akçalı	Tekaüt
Denizli nüfus müdürü Ali Rıza	»

Memuriyeti ve İsmi	Nev'i tahsis
Maraş valisi Salih Cemal	Eytam
Nüfus İşleri Umum Müdürlüğü İkinci şube şeflerinden	
İhsan Arıkan	Tekaüt
Biga Hususî muhasebe tahsildarı Mazhar Engin	Tekaüt
Terme eski kaymakamı Emin Muhlis	Eytam
Aydın Encümen ikinci kâtibi İsmail Hakkı	Tekaüt
Seyhan nüfus vukuat kâtibi ölü Mehmet Nuri	Eytam
Mengel nahiyesi müdürlüğünden mütekait Mehmet Ali	»
Beykoz belediye şubesi evzan memuru Mustafa Ulaş-	Tekaüt
Gümüşane mektupçusu Seyfi Toydemir	Eytam
Hafik Hususî muhasebe tahsildarlığından mütekait ölü Osman	»
Erzurum vilâyet matbaası makinisti ölü Abit Öztekin	»
Gürün hususî muhasebe tahsildarı Seyit Mehmet	Tekaüt
Rize Hususî muhasebe eski başkâtibi Şükrü	Eytam
Harmancık nahiyesi müdürlüğünden mütekait Kemal	»
Niğde nüfus başkâtibi Ahmet Özdemir	»
Edremit Hususî muhasebe tahsildarı Ali	»
Kavaklıdere nahiyesi müdürü Cemal Yıldırım	Tekaüt
Balıkesir eski İskân sevk ve iaşe âmiri,	
Balıkesir İnhisarlar Başmüdürlüğü takibat şubesi âmiri	
Haşim Üngör	Tekaüt
Lüleburgaz nüfus memuru Faik Erol	Eytam
Minar nahiyesi müdürü ölü Ahmet Nazmi	»

Gayri Resmî kısım

İstatistik ve İdare

— Geçen sayıdan devam —

6 — Muhtelif İdarî makamlarda yapılan istatistik faaliyeti

Bir beldenin veya memleketin istatistiği sureti umumiyede tamamen merkezileştirilmemiştir. Bilâkis, istatistiğin muhtelif makamlar arasında taksim edildiği ve neticeten ademi merkezîyet sistemine gidilmiş olduğu ekseriya vakidir. Vakıa istatistik malûmatının - hiç olmazsa haricî şekillerinde - yeknasak neşriyat silsilesinde tertibi mutat ise de bunların hini tanziminde hâkim olan prensip farklarıle teknik farklardan bir çok mahzurlar doğmaktadır; çünkü bu farklar muhtelif dairelerde toplanan rakamların mukayesesini değiştirebilirler. Bu sebeplere mebni istatistik bürolarına nizamname şeklinde olarak zübdeten şunların emredilmesi ehemmiyetten arî olamaz:

Mevzuu bahis idarenin diğer makamlarınca ihzar edilmiş olan sair istatistik raporlarını dikkatle takip ve bunlar hakkında istatistik bürosunca muhik görülecek mülâhazaları dermeyan etmek de az ehemmiyetli değildir.

İstatistik dairei mahsusasının ihtisasından bihakkın istifade olunması, hele bu salâhiyet alâkadar idarelerce sureti umumiyede nazarı itibara alındığı takdirde mükerrer mesainin önüne geçer ve vahdetle mukayesevi kolaylaştırır.

Tabiidir ki muhtelif dairelerin salâhiyetlerine bu veçhile doğrudan doğruya tecavüz etmek mevzuu bahsolamaz.

Şu kadar ki müşareket tarikile yapılan istatistik mesaisinin merkezileştirilmesi ve bu sayede rasyonelleştirilip tevhidî, istatistikten istifade noktai nazarından mühim bir amil teşkil eder. Bu heyeti müçtemia istatistik dairesi bu amile daima dikkat ve ihtimam etmelidir. Muhtelif makamlarca girişilen ve bu makamların kendi usullerine göre icra olunan bazı anketlerin ve bunlara mütedair neşriyatın teknik cihazları hakkında istatistik dairesinden sadır olacak vesaya ihmal edilemeyecek bir takım mebalîğın tasarrufuna elbette hadim olur.

Fikrimce bu noktada bir çok hatalar vaki olmaktadır. Bu hatalar en ziyade belediye idarelerinde olur; çünkü onların - Devlet istatistiği hakkında olduğu gibi - ayrıca «İstişare heyetleri», «Yüksek İstatistik Meclisleri», âdemi merkezîyet sistemi ile yapılan istatistiklerde vahdet, mukayese tesisi çarelerini aramak maksadile ihdas olunmuş uzuvları yoktur.

7 — Anasır isteyen ve malûmat veren istatistik dairesi

Bazı mertebe merkezî bir mevki işgal eden bir istatistik müessesesi, faaliyetinin mahiyeti itibarile bir çok makam ve müesseseler ve hem de hususî şahsiyetlerle temas halinde bulunmak mecburiyetindedir. Bu temas muzaaf mahiyette olmalıdır: Bir taraftan bir takım anasır istemek ve diğerk taraftan da malûmat vermek.

Faaliyetinin bu iki safhası da nazik ve ufak tefek ihtilâflara meydan vermeğe müstaittir. Bir sual cetveline malûmat ve cevaplar verilmesi talebinde bulunmak bir zevk olmadığı gibi teveccühü ammeye kaynak da olamaz. Bundan maada - ekseriya vaki olduğu üzere - bu metalip bir takım nizamnamelerin mevcudiyetinden doğan filî bir otoriteye istinat etmeyince vaziyet oldukça müşkül bir renk alır; binaenaleyh bir istatistik dairesinden verilecek talimat her şeyden evvel şematik bir tarzda şu yolda tasavvur olunabilecek bir salâhiyete dayanmalıdır:

Neşriyatı ve faaliyeti için lâzım olan malûmatı elde etmek için salâhiyettar makam ve müesseselere müracaat etmelidir ki kendine mevdu idareler hakkında bu makam-

lar ile bunların memurlarından bilâteahhur malûmat almağa hakkı olsun. Ancak bir istatistik müessesesi diğér bazı umumî, gayri resmî veya hususî (Bankalar, nakliyat kumpanyaları, ticaret evleri ve saire gibi) müesseselerle bir çok eşhası hususiyenin hüsnü niyetine de müracaat etmek mecburiyetindedir.

Şunu da derhal söyleyelim ki, istatistik rolünün idari noktai nazarından asrî telâkkisi, umumiyet itibarile her şeyin dağdağasızca cereyanını temin eylemesi gibi görünür. Revişi hale göre hattâ bir istatistik dairesinin, bazı faaliyet şubeleri için, bazıları oldukça çetrefilli ve oldukça gizli mahiyette olan bir çok malûmatı tez elden ve âdeta muayyen zamanlarda verecek yüzlerce membalara müracaat ettiği vakitlerde böyle olur.

Vakıa, bazı malûmat vericilerle, bilhassa başlangıçta bir hayli müşkülât çıktığı olmuyor değildir. Bu ilk malzemeyi vericiler arasına dürüş sözler sarfederler. Bütün bir memleketi, yahut bütün bir şehri «intizam» altına almak iddiasında bulunan bu küçük istatistik bürosuna karşı şiddetli lâkaplar kullanırlar. Biraz diplomatlık ve bir kaç şahsî müzakereler sayesinde bazan bu müşküller her iki tarafı hoşnut edecek surette tesviye edilir. Kendi tecrübem bu merkezdedir. Olamazsa takribi ve tahminî hesaplarla iktifaya mecburiyet elverir. Daha akil ve durediş bir malûmat verici ile işler er geç hallolununca, tahminî hesapların ekseriya hakikate pek yakın olduğu görülür.

Bazı makamların daha doğrusu bir takım memurların oldukça mağrurane ve abes bir «meslek ketumiyetini» kendilerine siper ittihaz eyledikleri de vakidir. Bu ketumiyetin sakladığı sırra vâkıf olmak için, mafevk makamlarla can sıkıcı muhabereye girişecek yerde istatistikçinin tahminî hesaplarla iktifa etmesi müreccahtır. Bu hesapları pek doğru çıkıp «ifşaat» dan bahsedilmiş olduğu da başıma geldi ve pek te iyi oldu; çünkü alâkadarlar o kadar şiddet göstermez oldular. Tabîdir ki bu hali suiistimal etmemek gerektir. Zaten bir istatistik müessesesi bu meslek ketumiyetini suiistimal etmez.

Resmen mezun olmadıkça şahsa taallük eden malûmat ve teferruatı ifşa eylemez, yalnız verilen malûmatı kül halinde neşreder. Öyle iken iptidai bir istatistik mutasının mahrem mahiyette olduğu ve istatistikçinin bir tabip kadar meslek sırrına riayetkar olması lâzım geldiği, umumen kabul olunmuş gibi görünmektedir ve hakikaten de öyledir ve bu mahremiyet bir kanun metni ile de emrolunmuştur.

Maamafih bu hususta nizamî bazı talimat mevcut olmasında mahzur yoktur, bilâkis. Çünkü bazan istatistikçi, lüzumundan fazla mütecessis ve gayretkeş sual soruculara karşı bir sipere muhtaçtır.

* * *

Bir istatistik bürosunun makamlar, müesseseler ve eşhası hususiye ile temasının ikinci safhasına, yani malûmat vermekten ibaret safhasına gelince: Bu husustaki görgü oldukça iyidir. Minnet, hakikati halde oldukça nadir bir meziyetse de, ifa edilen bir hizmet mukabilinde nankörlük edilmesi pek vaki değildir. Maamafih bazı kere ve alehusus verilen malûmat «arzuya gayri lâyık» olunca vakidir. O zaman kadim tasnif yeniden baş gösterir. Mahzikizb, siyasî yalan ve istatistik. Herhalde bu tasnifin modası hayli geçmiştir.

İstatistik bürosu, alâkadar bütün idari makamlarla - kendilerine taallük eden meselelerde - sıkı münasebetlerde bulunmalı ve istatistiğin şu veya bu mesele hakkında müşahedeleri üzerine, mes'ul memurların nazarı dikkatini derhal ve kendiliklerinden celbetmelidirler. İhtimal ki mevzuu bahsolan şey, halli müşkül kısmî bazı meselelerdir ve bu meseleler hakkında alelâcele ihşaî malûmat itası idareten pek mühim bir ehemmiyeti haiz olabilir.

İdare memurları istatistik noktai nazarından yapılmış olan şeyleri, ve istatistik neticelerinin ne vakit alındığını ekseriya bilemezler. Hele ademi merkezîyet sistemindeki idare hakkında bu hal bilhassa vakidir. Burada da diğer idareler hakkında olduğu gibi istatistik, ahval müsait ol-

dukça ve doğrudan doğruya davet edilmeksizin hâdisatın seyrini ve kendi ışıklarile tenvir etmek üzere lâzım gelen malûmatı vermelidir ki meselenin ne suretle tekâmül ettiği ve eder gibi görüldüğü seri ve emin bir surette anlaşılsın.

Herhalde, istatistik tedbir ittihazına mukaddeme olacak ahvali araştırıp serian tesbit etmelidir. Bazı mertebe diplomatik bir liyakatle hareket olunmak şartile İdarî mahiyette bazı malûmat dahi arasıra gayri resmî surette verilirse faydalı olur. Bu veçhile bazan amelî, seri ve müessir tedbirler ittihazına yol açmağa muvaffakiyet elverir.

İstatistiğin idare ile müştereken çalışması ve bu suretle alınacak tedbirlerin istatistiğin hedef ve hikmeti olduğunu isbat etmek te istatistik dairesine terettüp eder.

* * *

Husûsî sorucular arasında en sık müşteriler bittabi gazetelerle gazetecilerdir. Halbuki filân gazeteye mensup filân muharririn daima, dünyada mevcut en müheyyic meselelerle meşgul olduğu malûmdur; binaenaleyh o muharrirle gazetesi her türlü malûmat malzemesinde mutlak bir hakkı tekaddümü haiz bulunmalı!

Bu sebeple o muharrir, neşredeceği makale için muhtaç bulunduğu hususî istatistiklerin derhal hazır bulundurulmamasına hayret eder. Kaidei umumiye olarak, istatistik bürosu «mülâkat» yapmağa gelen gazeteciyi - hattâ pek mütecessis bile olsa - memnun edebilir ve bana kalırsa onu bitarafane bir surette ve mağrur tavırlar takınmaksızın memnun etmelidir de. Çünkü matbuat halkın ve cemiyetin hakikaten ilk müşterisini temsil eder. İstatistik idaresile matbuat arasındaki münasebet (namuskâr matbuatı kastediyorum ve o matbuatın rengi ne olursa olsun) mümkün olduğu kadar samimî ve nazikâne olmalıdır. İstatistik dairesinin şefi bu hususta diplomatça bir vazife ile mükelleftir. Bundan yukarıda bahsettim.

8 — İstatistiğin sür'ati ve aktüalitesi, istatistik teşhisleri

Umumen istatistik hakkında ve alehusus zamanımı-

zın telaşçı hayatından varestede kalmak için gösterdiği kayıtsızlık ve sükûnetle adedi malzemeyi vaktile vermek emrindeki mûsamahasına karşı bazan işitilen şikâyetleri haklı göstermemelidir.

Fakat bu hususta bir prensip meselesi ortaya konabilir. İdarî istatistiğin sür'ati hakkında indelicap ne gibi metalip dermeyanı caizdir? İstatistik kendi hareketlerinde yevmi matbuat kadar hızlı gidemez. Matbuat âdeta şu efsanevî «Omnibüs» gibi o kadar hızlı gider ki içine binilmeden beş dakika evvel menzili maksuda erişilmiş olur! İstatistikçiler bir devrenin filân veya filân noktadaki bilânçosunu neşretmeden evvel o devrenin sonunu beklemeğe mecburdur. Hâdiseleri bir musahabe şeklinden daha resmî bir surette tesbit etmek icap ettiği zaman böyle müdebbirane hareket etmek pek musiptir. İyi murakabe edilmiş haftalık bir istatistik, rakamlarının taallûk ettiği haftayı takip eden hafta zarfında, aylık istatistik gelecek ayda ve ilâ..... surette intişar edecek olursa, bir idarenin meşru ihtiyaçları tatmin edilmiştir, denilebilir. Bütün bir senelik başlıca iptidâî rakamlar bu sayede senenin hemen hemen sonunda tesbit edilmiş olur.

Daha mufassal tasnifler ve kat'î rakamlar bittabi biraz daha sonra gelir. Mümkün olduğu takdirde senelik neşriyatın tamamı, taallûk ettikleri seneden sonraki sene zarfında hazır bulunmak icap eder.

Bu hususta her şey; malzemenin vüs'atine, göreceği muamelenin mahiyet ve derecesine ve elde mevcut tahsisat ile memurin kadrosuna tâbidir.

* * *

Bir istatistik dairesinin ne suretle çalışacağı ve en iyi şerait dairesinde idareye ne suretle hizmet edeceği hakkında teferruata girişmek fikir ve niyetinde değilim. Faaliyet kadrosunun, yani işlenen malzeme ile istatistik dairesinden sadır olan neşriyatın vâsi bir surette hesap edilmesi lâzım geldiğini ve bu daireye mevdu vazifelerin sadece istatistik sahasını tecavüz etmemesine en ziyade

belbağlanmamasını evvelce söylemiştik. Mamafih idarî istatistik hakkında dermeyan edilen metalibe temas eden bir noktada biraz daha fazla tevakkuf edeceğim.

İdare cihetinden şu son seneler zarfında ehemmiyet kesbetmiş olan bu nokta (İstatistik teşhisleri) diye tesmiye olunan şeye taallûk eder. İstatistiğin idareye karşı kondüktörlük vazifesini tanımamak ve neticeten istatistiğin hizmetlerinden natamam bir surette istifade etmek emrinde gösterilen temayül bazan evvelce sık sık vaki idi. Herhalde son senelerde istatistiğe ciddî bir surette müracaat edilmeğe başlandı. Yukarıda söylediğim veçhile, istatistiğin rolü artık tarihî vesikalar toplamaktan ve cari, muhasebesi sayesinde, İdarî bir yardımcı olmaktan ibaret değildir. Evvelce tesbit edilmiş hakikî rakamlara müstenit tahminler sayesinde bir dereceye kadar istikbali görmeğe çalışması ve ruznamede mevcut bir takım meseleler hakkında uzun bir müddet için alınacak en iyi; randımanlı tedbirler ittihazına medar olması, şimdi istatistikten gittikçe daha ziyade bekleniyor; bu metalibin âdeta en keskin sebeplerinden biri de; nüfusun çoğalmasına taallûk eden hususat hakkında hemen bütün milletlerde husule' gelen inkılâp derecesinde bir tahavvüldür.

Yaş, refah sınıfları ve İçtimaî şartlar noktai nazarından hasıl olan tertip ve nizam değışiklikleri de bu sebebe dahildir. Böylece istatistiğin idare indindeki ehemmiyeti pek artmış ve istatistik dairelerde reisleri de tam ateş hattına girmiş bulunmaktadırlar. Onlar şimdi burada tekrar etmek istemediğim eski ittihamlardan daha çok ittihamlara hedef olmak tehlikesine maruzdurlar. Burada prensibe ait bazı mülâhazalar dermeyan edeceğim. Çünkü son seneler zarfında gerek millî ve gerek beledî istatistik bu mahiyette bir takım istatistik teşhisleri koymak vazifesi ile mükellef olmuştur.

Deniyor ki; istatistikçi hâdisata pek sathî bir surette bakmağa tabiatile meyaldir. Ve binaenaleyh şe'nî hayatın muhtelif ve mütehavvil safhalarını ihmal eder. İdarenin bir çok muhtelif sahalarında ehlihibre değildir, olamaz ve

şu sebepten onun vardığı neticeler, bedbinliğe değilse bile büyük bir ihtiyatla kabul ve telâkki edilmelidir.

İstatistiğe oldukça (Napak) bir hakikat membaı nazariyle bakılabileceği de başka bir hesaptır. Bu görüşün biraz hakikate yakın olduğu aşikâr olmakla beraber istatistiğin bizatihi doğru olduğunu bir prensip gibi vazetmeme müsaade edilmek iktiza eder.

Vazife ve mesuliyetini müdrük her istatistikçinin hedefi de esasen bu olmalıdır.

Ondan sonra tefsir, neticeler ve tedbirler meselesi kalır. Tedbirler almakla mükellef idare mümessilleri bu noktada faal bir rol alarak teşriki mesai etmelidir.

İstatistikçinin ekseriya çetin olan erkamın mahiyetine vukufu, tefsir emrinde tesadüf olunan zorlukları göstermesine yardım eder. İstatistikçinin vardığı neticelerin nazari ve mücmel oldukları - mademki bu neticeler vasatiler ve belki de istikbale ait olan kısımlarında ihtimali hesaplara müstenittir - kabul olursa bile yine, başlıca hatlarında, takip olunacak cereyanı iraeve kâfi gelirler.

Bilâhare, hakikati hal istatistiğin sıhhate yakın gibi gösterdiği yolun tamamen takibine müsait görünmezse, bu keyfiyet istatistik esasının ve buna müstenit hasapların gayri sahih olduklarına veya bunlardan istihraç edilen neticelerin yanlış olduklarına delâlet etmez. Olsa olsa ahvalin evvelki istikametten gayri bir istikamette tekâmül etmesini müstelzim başka amiller zuhur ettiği anlaşılır. Şu halde gurur ile diyebiliriz ki istatistiğin hakkı vardır. Hata eden hakikati haldir. Hakkile müşahede edilen ilk vaziyetten veya ilk tekâmül istikametinden uzaklaşıldıkça veya filân ve filân sahada yeni yeni teşkilât şartları araya girince bu yoldaki tefavütler daha ziyade ihtimal dairesine girer.

Her hususta kat'iyetle atiyi görüp söylemek kimseye müyesser değildir. İhtimalât üzerine çalışılır; fakat bunların şayanı takdir bir kıymeti olabilir. Rakamların manasını hakkile anlamak, onlara hayat vermek ve bu sayede

en iyi ameli neticelere varmak ancak istatistikle idarenin samimi surette çalışması ile mümkün olabilir.

* * *

Bu mülâhazalar, ihtimal ki nadir olmaktan uzak bir tenkidin sivri bıçağını körletecek mahiyettedir. Bu tenkit, istatistiğin güneş altında ifrat derecede yer tutmak ve kendisine kat'î bir rol isnat etmek istediği iddiasındadır. Halbuki istatistik kendi mahdudiyetini herkesten iyi bildiği için o iddiayı beslemekten ziyadesile tevakkî eder.

İstatistiğe şahit ve rehber sıfatı ile aşırı derecede takdiri istatistikle uğraşanlardan ziyade uğraşmayanlarda daha sık görülen bir haldir. Bilâtereddüt iddia ederim ki rakamlarla dolu bir cevap kadar (naehil) üzerinde icrayı tesir edecek bir cevap olamaz.

Asıl lâzım olan şey, idari mahiyetteki istintaçlarla bunların icap ettiği ameli tedbirlerde istatistiğin verdiği malûmata ne fazla ehemmiyet verilmesi ve ne de istihkar edilmesidir. Şematik neticelere de kapılmamak ve tefsiri ekseriya zor ve nazik olan rakamların derin manasını idrake çalışmak lâzımdır.

* * *

Evvelce işaret ettiğimiz veçhile nüfusun inkişafı ve bunun neticeleri en ziyade bahse mevzu olmuştur. Filhakika demografik tahavvüllerin tesiri bütün içtimaî hayat - aile, belde, devlet, cihan kıt'aları ve bütün dünya - hâdiselerinin başlıcasını teşkil etmiştir.

Bu sahada husule gelen inkılâplar, amillerinin çokluğuna mebni pek giriftir. Başlıca amiller, yani doğum, ölüm, hicret, muhaceret demografiye ait istatistik rakamları sayesinde oldukça sahih bir surette malûmumuzdur. Öyle iken İktisadî vaziyetlerin inkişafı, İçtimaî tebeddül ve hercümerçler, siyâsî amiller veya halk psikolojisinin amilleri gibi heyeti mecmuası geniş İçtimaî nesçin do-

kuma ve resimlerini teşkil eden bir takım teşevvüş amillerinin çokluğu ve karanlıklığı sebebiyle hakikati halin ileride bazı mertebe zâfa düşürebileceği bazı faraziyelerden başlamağa zaruret vardır. Mamafih yukarıdaki mülâhazalardan ileri gelebilecek kuyudu ihtiraziye mahfuz kalmak şartile mesuliyetlerini müdrük bir istatistik evvelden bazı ihşai tahminlerde bulunulabilir.

Bu meselenin daha ziyade tevsii bittabi bu etüdün kadrosu haricine çıkar; fakat idari siyasetin müdiranı olan zevatın istifadesi için bazı meselelerin ihşai teşhisler sayesinde takdirine medar bir iş faraziyesi yaratmak mevzuubahs olduğunu her halükârda anlatmak istatistiğe düşen bir vazifedir.

Bu mülâhazalar; şehir plânı, seyrüsefer, mesken, mektep ve saire gibi bir çok meselelerde ve bunlardan maada cemiyetin akilane ve müdebbirane bir surette idaresini aramak mevzuu bahsolduğu zaman ruznameye geçirilebilecek bütün İctimaî safhalarda esaslı bir ehemmiyet kesbederler. Yalnız bir misal zikretmiş olmak için mekteplerle mektep inşaatına ait meseleleri ele alalım. Bu meselelerin inkişafı son zamanlarda bir çok noktai nazardan garip bir mahiyet almış olmak yüzünden ilk safta yer tutmuştur:

Nüfusun artması, talebe yekûnunun göze çarpan tenakusu, yeni girenler adedinin tezayüdü, tahsil gören çocukların aynı zamanda tenakusu ve ilâ... derin bir istatistiğin yardımı ile bu çetrefilli işler hallolunamazsa bütün bu ahval bazı mertebe füturu mucip olur.

Bu sebeple son zamanlarda o meseleler, istatistiğin koyduğu teşhislerin muayenesinden geçirilerek idarece sureti mahsusada tetkik olunmuştur. Bir çok ahvalde tasdim olunan mektep inşaatının tehiri, daimî profesörler adedinin ihtiyatla tesbiti suretile tasarrufa riayet edilmek üzere istatistik neticelerine faydalı bir tarzda müracaat olunmuştur. Bütün bu işlerin hepsi küllî tahsisata tevakkuf eden işlerdendir. İhtimal ki istatistiğin hayli senelerden beri evvelden işaret ve ihbar eylediği bu tedbirler, son se-

nelerdeki demografik hareketlerin hakikî ve girift şumulüne sathî bir nazarla bakan idarece muhalefete uğramadan tahakkuk ettirilememiştir. Bu noktadan idaredaki istatistikçiler çok bariz bir tecrübe kazanmışlardır. Tekâmülün yabancıya bugünden daha az vüzuh ile görüldüğü sıralarda talebe miktarının evvelden keşif ve tahmini meselelerine taallûk eden istatistik teşhislerini idari gerçekliklere tahvil edebilmek için doğrusu idarenin büyük bir cesaret göstermesi lâzım idi. Öyle iken bir çok cihetlerde bu cesaret gösterilmiş ve netice nedameti mucip olmamıştır. İstatistik teşhisleri münasebetile tek bir misal olarak bu mektep meseleleri üzerinde biraz fazla tevakkuf ettim.

9 — Sureti umumiyyede İstatistik ile, sureti hususiyede Belediye istatistiği hakkında bir kaç söz

«Stockholm» da çıkan bir İsveç İstatistik mecmuasının 1915 tarihli nüshasında neşreylediğim bir makalede, bu mevzu hakkında bazı mülâhazalar dermeyan etmiş ve meseleyi daha yakından tetkik etmeğe çalışmışım.

Daha umumî bir faide arzeden bu mülâhazaların bazılarını burada tekrar etmek belki faydadan hali değildir. Şayet bir istatistikçiye oldukça aşikâr görülecek bazı mülâhazalar serdedersen, bu keyfiyet; bu satırların ihtimal ki istatistikçilerden başka okuyucuların nazarına ve alehusus bu istatistikçilerin patronlarının, idari makamlarla mümessillerinin gözüne işleceği mülâhazasından ileri gelmektedir. Ümit ederim ki bu tekrarlama esnasında, velev ki başka şekiller altında olsun, bir takım tekerrürlere düştüğüm takdirde mazur görülürüm.

Evvel emirde umumî bazı mülâhazalar: İstatistik gayesile sureti mahsusada müessesler vücade getirerek istatistikten istifade olunması İçtimaî hayatın tanzimi noktai nazarından elbette mühim bir amil olmuştur. Mesken istatistiği; iskân ile arazinin işletilmesi siyasetine, sıhhat istatistiği; hıfzıssıhha dairelerine, malî istatistik; İktisadî tedbirlere ve alelûmum iktisadi ıslahata direktifler vermiştir. Geçinme masraflarile, gıda maddeleri hakkındaki

istatistikler; maaş ve ücretlerle, işe siyasetine rehber olduğu gibi, içtimai istatistik de; İçtimai siyasetin geniş sahasında ıslahatın yolunu göstermiştir. Velhasıl demografik istatistik ve daha ziyade bu son istatistiğe mütedair olarak evvelden yapılan tahminler; şehir plânı, seyrüsefer, mektebler, hastahaneler ve saire gibi diğer bir çok meselelerin halline hizmet etmiştir. Tarih bize istatistik ile idare arasında her yerde sıkı bir rabıta bulunabileceğini öğretmekte ve bu Devlet ve Belediye «şuur»unun idareyi karar alıp harekete ve bilhassa harekete nasıl imale ettiğini göstermektedir.

Bundan aşıkâr olarak çıkan netice, istatistiğin her vakit pek uygun olmadığıdır. Bu da şüphesiz onun vazifesi değildir. O, en güzel dünyalarda her şeyin mükemmel olduğu ve binaenaleyh rahat rahat kollarımızı bağlayabileceğimiz duygusunu vermemeli; bilâkis hâlen mevcut sui istimalleri, hataları ıslah eylemek için yeni yeni mesai sarfetmemize saik ve müşevvik olmalıdır. Hiç şüphe yok ki istatistik «görmek için doğmuş ve bakmağa memur edilmiştir».

Mamafih «takribi surette» tahmin kâfi değildir. Bu usul ekseriya aldatıcıdır. Rakamlara müstenit istatistik hesaplarının ve daha ziyade evvelden yapılmış tahminlerin yardımı olmadıkça gerçi az çok mühim bazı mertebe istidlallere varılabilirse de meselâ ya çok büyük veya çok küçük bir hastahane veya mektep inşa edilmiş olduğu elverişli olmayan bir İktisadî siyaset takip olunduğu, cemiyete faydalı veya faydasız binalar satın alınmış veya ihmal edilmiş olduğu çok defalar vaki olmuştur. Buna sebep; karanlıklar içinde yüzülmüş, muhtemel tekâmül istikametinin bilinmemiş olmasıdır.

İstatistik teşhisleri, methaldar âmillerin büyüklüğünden ziyadebu büyüklüğü ve ancak tekâmül istikametini gösterebilirler bile yine mesai farziyeleri itibarile ehemmiyetlerini her vakit kaybetmezler. Elverir ki derin bir surette tetkik olunmuş bir istatistik mesaisi esasına müstenit bulunsunlar.

Öyle olmakla beraber bir istatistiğe malik olmak kâfi değildir. Ondan istifade etmek de lâzımdır. Bazan pahalıya mal olan şeyden de müstefid olmak icabeder. İstatistik: bazan - ekseriya dememek için- az çok lâzım bir seyyie, hattâ belki çok pahalı bir heves gibi telâkki edilmiştir. Bunun iki sebebi vardır: Ya mevcut istatistikten istifade zahmeti ihtiyar olunmuyor bu takdirde yukarıki hükümde hayreti mucip bir şey yoktur, yahut istatistiğe müracaat edildiği halde bazan vâsi miyasta bazı idari tedbirlere tevessül etmek yahutta - bunun da ehemmiyeti az değildir - bu mahiyetteki tedbirlerden vazgeçmek için onun verdiği direktifler unutulur.

Görünüşe bakılırsa istatistik mübahaseleri arasında daima şu ezeli mesele ortaya çıkar: Hakikat nedir? Bunun haddi zatında ehemmiyeti yoktur. Siyasî ve İctimaî mücadeleler esnasında, bu veya öteki cephede, istatistiği hasına karşı bir silâh gibi kullanmak mutad olmuştur. Her iki taraf taban tabana zıt «tez» lerin doğru olduğunu kat'î surette ispat etmeğe elinden geldiği kadar çalışır, hem de aynı rakamlara dayanarak. Bu şerait dahilinde «istatistikle her şeyi isbat etmek mümkündür» kavlinin dile dolanmış olmasına hayret etmemelidir. Bu hüküm doğru olsaydı, umumiyet itibarile gayet ağır ve ciddî addolunan rakamlar bilgisine bariz bir kifayetsizlik ve hattâ gayrı ahlâkî bir hiffet rengi verilirdi. Ve o zaman istatistik aldatici bir serap olmak ve namuslu adamların gözlerini boyamakla ittiham olunabilirdi; halbuki istatistik sevimli ve namuskâr bir sanattır.

Maamafih rakamlarda, her şey hakkında vaki olduğu gibi, iyi kullanılırsa mucibi istifade, sui istimal edilirse bir mazarrat kaynağı olurlar. İyi veya kötü olan bizzat istatistik değildir. Beyaz olanı el çabukluğu ile karalayan istatistikçiler değildir. Kabahat istatistiğe zahirî bir ihanet atfeden siyasetçilerdedir. Bu isnat ve ittihama bir Alman istatistikçisi «istatistiği, herkesin kolay kolay peydayı münasebet edemeyeceği kibar bir bayana teşbih ederek kurnazca cevap vermiştir. İhtimal ki istatistik sanatının esas dire-

ği kabili mukayese olan şeyde, mukayesesı mümkün olmayanı sezmekten ibarettir. Denilebilirse de zahiren nakabil mukayese olandan, kabili mukayese olanı da istihraç etmek lâzımdır. İstatistik, istatistik olmak için onunla meşgul olanlardan çok şeyler ister. Güneşin altında mevcut olan her şeyi objektif bir tarzda ve salâhiyetle kaydetmekle mükellef istatistikçi tercihan «âlemşümül bir mütehasıs» olmalıdır. Bu engin disiplin için henüz bir tedris kürsüsü olmadığından, istatistikçi ekseriya kendi kendinin öğretmeni olmağa mahkûmdur.

Sebatlı etütlerden sonra bu vadide «pek ziyade dikkat ve hürmete şayan notlar» elde etmeğe kadir olur.

Şu veya bu hâdisenin deruni hayatına hulül etmeğe ve ne de diğer hâdiselerle olan münasebetlerini tesbit eylemeğe itina etmeksizin o hâdisenin mihaniki surette tetkiki esefe şayan neticelere isal edebilir. Bu hususta kendiliklerinden manidar olan «tablo köleliği» ve «rakamlar mezarlığı» gibi hükme ve cümlelere vâkıfız. Öyle olmakla beraber bu bilginin cahili, bir çok cetvelleri ile beraber istatistik yıllığına rakamlar makberi nazarile bakmaktan tevakki etmelidir. O yıllığı kolayca ve zevkle mütalea edemediğinden şikâyet eden bir kimse «her şeyin derecesine ve mahiyetine göre muhakeme edilmesi» lâzimededen olduğunu bilmiyor demektir. Rakamların hücreli ensicesinin vâkıfane bir surette teşrihi, bir çok faydalı sırları meydana çıkarırsa da, istatistik neşterini kullanmak ekseriya zor ve nazik bir iştir. Bu iş hem tabî istidatlara ve hem de idari güçlükler, bazı mertebe vukufa vabestedir.

* * *

Şimdi bir Belediye istatistik idaresinin programı hakkında bir kaç söz söyleyelim:

Aşıkârdır ki yukarıda izah ettiğimiz mukaddemelerden başlanarak yalnız bir memleketin değil; fakat şehirlerinin ve hususile büyük şehirlerinin de bir istatistik dairesi bulunması lâzimededen olduğu neticesine varılır. Bu dairenin müstehzim olduğu masraflar - bazan bu masraflar yaban-

cıya fazla görülür - rasyonel bir idarenin temelini yarattığı için doğrudan doğruya değilse bile bilvasıta telâfi olunur. Banka, ticaret evleri ve sairenin istatistiği, idarelerinin bir mütemmimi gibi kabul etmeleri bu hususta oldukça kanaatbahş görülebilir, iyi teşkil olunmuş bir şirkette yapılacak bir çok istatistik işleri vardır. Bu işleri müteaddit icra vasıtaları arasında taksim etmek münasip bir surette müteşekkil bir istatistik kaleminde temerküz ettirildiği suretten daha az iyi, daha fazla masrafla yapılmak tehlikesini davet edebilir. Bilhassa Belediye istatistik dairelerinin çok vâsi bir faaliyet sahası olduğu görülmektedir. Bir Belediye istatistik kalemine ekseriya havale olunan çok mütenevvi vazifeler hakkında program zikri ve tadadı şekli altında olarak burada mücmelen malûmat verelim. Bu işlerin bir çoğu asıl istatistik sahası haricindedir. Bu malûmat Belediye istatistikleri hakkında ihtisas peyda etmemiş olan istatistikçileri belki hayrete düşürecek ve belki de kendilerine mübalağalı görünecektir.

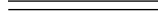
Bu programın başında bittabi alelâde idari istatistik bulunur. Yani yıllık istatistik ile mevkut bültenler, hıfzıssıhhaya, İçtimaî yardıma, meskene ve intihabata ve saireye ait hususî istatistikler umumî bir idare raporu, kanun ve nizamnameler müdevvenatı, Belediye almanakları ve sair müracaat olunacak eserler rehberleri, intihap cetvellerinin tesbit ve murakabesi, intihap muamelâtının teknik tanzimi ile teftişi, bazı resmî içtimalarda irad olunan nutukların istenoğrafi ile zabtı, muhtelif İktisadî ve İçtimaî meseleler hakkında hususî anketler, tarihî ve muhtiravî neşriyat, resmî ziyaretler münasebetile program ve rehberler; muhtelif tahkikat münasebetile, idare memurlarile ehli hibre sıfatile teşriki mesai, matbuat ve halk için istihbarat kalemi, merkezi idare kütüphaneleri, ecebi memleketlerle mütakabilen malûmat alıp vermek üzere vesatet ve bir çok İdarî meselelerde müşavirlik rolü.

Bundan maada bazan istatistik dairesine nüfus sayımının kayıt defterleri yani sivil belde halkının tadat ve tescili de tevdi olunur. İstatistik idaresi şefinin idare müdüra-

nı nezdinde yaverlik vazifesi ifa etmekle mükellef tutulduğu da nadir değildir. Büyük bir belde istatistik dairesine tevdiî mutat vazifelerin hem çok yüklü ve hem de rengârenk örnek program, muhayyele mahsulü değildir. Vukuu hale müsteniden tesbit olunmuştur. Bu kadar mütenevvi işlerle muvazzaf olmayan bir istatistik idaresine ancak nadiren tesadüf olunabilirse de bu kabil idareler yukarıda zikrettiğim vazifelerin kâffesi veya kısmı azami ile mükelleftir. Görülüyor ki bu örnek üzerine müteşekkil bir istatistik kalemi bir nevi umumî yardımcı kesilir. Bu kabil bir müessesenin müdüriyeti beyhude maaş alan bir memuriyet olmaktan çok uzak olduktan başka vazifedarı için pek ziyade calibi dikkat ve hele kaleme müracaat edenler için herhalde pek müfittir. Zaten bilhassa bir Belediye istatistik kaleminin vazifeleri pek şümüllü tabirlerle ifade olunmuştur ve yukarıda görüldüğü veçhile istatistik dairesinin âmirleri o vazifeleri tahdit ederek tefsirden uzaktırlar.

Yazan:
Dr. İ. Guinchard
Stockholm Belediyesi
İstatistik Müdürü

Türkçeye çeviren:
S. Sabit Aykut
İstatistik Umum Müdür
Muavini



Memur Rejimleri

Fransız Memur Rejimi

— Geçen sayıdan devamı —

XIV — Memur Statüsünün İslahı.

Fransada memur rejiminin hukukî mahiyetini bu suretile - ana hatları itibarile - tetkik ettikten sonra bugün efkârı umumiyeiy pek ziyade meşgul eden son safhaya, memur statüsünün ıslahı bahsine geçebiliriz.

Fransada memurların bugün bulunduğu vaziyet ne idareyi, ne memurları, ne de efkârı umumiyeiy memnun etmemektedir. Bu âdemi memnuniyet bugüne mahsus değildir. Yirminci asrın ilk senelerden itibaren tenkitler, hoşnutsuzluklar başlamış, Umumî Harp bütün bu âdemi memnuniyet tohumlarını besleyerek öyle korkunç bir hale getirmiştir ki zaman zaman umumî nizamın sarsılması ve inhidamı tehlikesi baş göstermiştir.

Bu memnuniyetsizliğin sebepleri nelerdir? Memurlar ne istiyor? Efkarı umumiyenin arzusu nedir? Nihayet bütün bu taleplere karşı alınan tedbirler, atılan ıslahat adımlarının mahiyeti neden ibarettir? Bunları umumî hatları itibarile tetkik etmek faydalı olacaktır.

Bu hoşnutsuzluğun sebeplerini şu şekilde hulâsa edebiliriz:

- 1) Gayrı kâfi statüler.
- 2) Gayrı kâfi maaşlar.
- 3) Çalışma metotlarında buhran.

1 — Memur statülerinin kifayetsizliği.

Bütün memurlar memurin kanunlarında umumî bir ıslahat yapılmasını istemektedirler.

Bir çok idarelerin muhtelif zamanlarda tesbit ettikleri statülerde memurları hakkında ahenksiz ve muğlak kaideler kabul etmişlerdir. Bu bariz müsavatsızlıklara yalnız ay-

rı ayrı dairelerde bulunan mümasil memuriyetler arasında değil aynı zamanda aynı dairelerdeki memuriyetler arasında tesadüf edilmiştir. Hâkimler ve zabıtlar gibi bazı memurlar terfi, tayin ve disiplin hususiyetlerini tam bir şekilde ihtiva eden derli toplu statüleri maliktirler. Bir kısım memurun kanunları yalnız terfi ve tayin esasatını tesbit etmiş diğer hususları nazarı itibare almamıştır. Nihayet vali ve kaymakamlar gibi diğer memurlar Devlet Şûrasının tayin ettiği garantilerden başka garantilere malik değildirler. Bu suretle müsavatsızlık bazı memur statülerinin vazii kanun tarafından diğer bir kısım statülerin de icra uzviyetinin muhtelif otoriteleri tarafından hazırlanmasından doğmaktadır. Buna karşı iki çare tavsiye ediliyor:

a) Merkezî ve mahallî bütün memurlar için parلمان tarafından umumî bir statü hazırlanması. Bu suretle bütün devlet hizmetlerinde çalışacak memurlara tatbik edilen kaidelerde vahdet, insicam ve ahenk temin edilmiş olacaktır.

b) Diğer temayül bu tevhit hareketine muarız bir cephe almakta ve her grup memurların ayrı ayrı statülerle idaresi fikrini ihtiva etmektedir.

Vilâyet ve Kommün memurları için Parلمانın aldığı muhtelif kararlar mevcuttur. 1 nisan 1920 kanunu vilâyetlerin kendi memurları için tesbit edecekleri statüye riayetlerini mecburî kılan bazı esaslı kaideler koymuştur. Kommünler hakkındaki 23 birinciteşrin 1919 kanunu daha az şayanı dikkattir. Bu kanun ahkâmına göre 5000 veya daha fazla nüfusa malik Kommünler, memurları için bir statü tanzim etmek mecburiyetindedirler.

Devlet Şûrasına, 10 mart 1920 de ilân edilen nümuneye tevfi kanun statü hazırlamak salâhiyeti verilmiştir. Bu statü nümuneleri bütün Kommünler tarafından kabul edilebilir. Kanunla tayin edilen müddet zarfında memurları için statü hazırlamak Kommünler için mecburidir.

Halihazırda, Kommün memurları statüleri hususunda, Parلمانın müdahalesini tezyide matuf bir hareket mevcuttur.

Devlet memurları meselesi hayli gürültülere ve münakaşalara yol açmıştır. Etütler, ve bunlar üzerinde mücadeleler halâ devam etmektedir. 1920 de bir lâyiha hazırlanmıştı. Parlmanın muhtelif azası tarafından bir çok projeler de verilmişti. Fakat Hükümet, Parlman ve efkârı umumiye arasında bir çok nazik meselelerin halli hususunda bir anlaşma mümkün olmadığından bir netice alınamamıştı.

2 — Maaşlar.

Fransız memurları hemen her devirde çok az maaşla çalışmışlardır. Lâkin bir asır evvel memur miktarı bugünkü dereceye çıkmamıştı ve memur prestiji çok yüksekti. Devlet hizmeti en şerefli bir mevki olarak telâkki ediliyordu. Maaşlar yüksek olmamakla beraber memura diğer mesleklerdekine nazaran daimî bir hayat temin etmesi itibarile garantisi fazla bir iş teşkil ediyordu. Hususî teşebbüslerin henüz bugünkü gibi büyük servetler vaat eden muvaffakiyetleri de nadir olduğundan memuriyetler daima aranıyordu.

On dokuzuncu asrın sonuna doğru ve bilhassa son yirmi beş yıl içinde âmme hizmetleri teşkilâtı fevkalâde genişledi. Memur miktarı çoğaldı. Memurun malik olduğu prestij yavaş yavaş azaldı. Memurluğun kolay bir meslek haline gelmesi buna bir sebep olarak gösterilebilirse de asıl mühim amil hususî teşebbüslerin büyük servet vaat eden inkişafı olduğu muhakkaktır. Yeni neslin hayat telâkkisi tamamen değiştiğinden istikbal için daha ziyade ümit veren bol maaşlı ve kazançlı hususî teşebbüslere fevkalâde rağbet gösterilmeğe başlandı. Hükümet bu vaziyet karşısında memurun maddî ve manevî menfaatlerini düşünmek ve arttırmak mecburiyetinde idi. Halbuki umumî masrafların, bilhassa harp teslihat masraflarının tezayüdü buna imkân bırakmıyordu. Umumî Harbe takaddüm eden yıllar zarfında vaziyet çok nazik bir şekil almıştı. 1912 senesinde M. Hebrard de Villeneuve'ün riyasetinde toplanan tetkik komisyonu bu husustaki müşkülâta işaret etmişti.

Umumî Harpten sonra hayat şeraitinin çok nazik bir safhaya girmesi ve para kıymetinin sukutu vaziyeti bir kat

daha güçleştirdi. Bidayette muvakkat hayat pahalılığı zamları ile işin halledileceğine inanıldı. Fakat zamanla bu muvakkat zamların daimi bir hale getirilmesine zaruret hâsıl oldu. Fakat malî vaziyet bu masrafa mütehammil değildi. Kısmî zamlarla iktifa edildi. Bu aşağı, orta ve yukarı derecelerdeki memurlar arasında ve muhtelif vekâletlerin ve dairelerin memurları arasında nihayet Devlet, Vilâyet, Kommün, Müstemleke memurları arasında müsavatsızlıklara yol açtı.

Memurlar yalnız para kıymetinin sukutundan mütevellit bir zam değil aynı zamanda umumî maaş tezayütlerini ileri sürüyorlardı. Hükümet bunu programına ithal etti. Parlman istişarî mahiyette komisyonlar teşkilile işe başladı. Hebrard de Villeneuve komisyonu 1920 de faaliyete geçti. Trepont komisyonu bu mesaiyi 1915 de intaç etti. Maaşlarda bir miktar zam kabul edilmişti. Bazı memur grupları zarar gördüklerini iddia ederek protestoda bulundular. Yeniden iki komisyon daha kuruldu. Hendle komisyonu posta, telgraf ve telefon memurları için çalışmaya başladı. Martin komisyonu da faaliyete geçti. 1927 - 28 seneleri zarfında yeni maaş dereceleri tesbit edildi. Para sukutu dolayısile yapılan zamlardan aşağı derecelerdeki memurlar istifade etti. Orta ve yukarı sınıf memurlar bir maaş tezayüdüne nail olmadılar.

3 — Âmme hizmetlerinde çalışma metotlarının ıslahı.

Fransız âmme hizmetlerinden müsmir bir randıman alınabilmesi için çalışma metotlarında zamanın icaplarına göre esaslı bir reform yapılması hemen herkesçe üzerinde ittifak edilmiş bir noktadır. Değişen cihet bu hususta takip edilecek yollara taallük etmektedir. Fayol ve taraftarları sınaî hayattaki metotların idareye tatbikini ileri sürmektedirler. Sendikalistler memur birliklerinin kuvvetlenmesini ve sendikalist metotların hâkim olmasını istiyorlar. Rasyonalizasyon cereyanı işlerin basit metotlara dayanarak az memur ve az masrafla iyi randıman alınma çarelerini aramaktadır.

1926 senesi nihayetinden beri idarede rasyonalizasyon

umumî bir mahiyet almıştır. Bir çok ıslahat hareketleri görülmüş ise de bunların en mühimmi adliyede hâkim ve memurların maaşlarını arttırmak ve miktarı azaltmak suretile yapılan reformdur.

Devam edecek
Hasan Şükrü Adal



Kısa İdare Haberleri

UMUMÎ İDARELER

Amerikada Merit Sistemi.

Amerika Birleşik Devletlerinde Roosevelt rejimi ile beraber idarede hummalı bir ıslahat hareketi başladı. Amerikalıların Spoil System dedikleri himaye ve adam kayırma sistemi ile şiddetli bir mücadeleye girişildi. Ve bu sui istimal rejimine mukabil ehliyet ve kabiliyete istinat eden Merit System cereyanı aldı yürüdü.

«Millî idarede Reform birliği» tarafından neşredilen «Modern hükümette idare» isimli küçük eserde bu yeni sistem etraflı bir şekilde tetkik olunmaktadır (1).

Bu raporun sahibi M. M. Mc. Gillicuddy modern idarenin başlıca hedefi himaye ve tavsiyecilik rejimine mukabil müessir, pratik, ekonomik ve âdil bir tayin rejimi tesis etmek olduğu fikrindedir. Amerikadaki içtimai ve siyasî vaziyet göz önünde bulundurulacak olursa Amerikan mütefekkirlerinin her intihap akabinde hâmilelerle beraber de geniş bir idare mekanizmasından ne kadar endişe ettikleri pek alâ anlaşılabilir.. Muhtelif hukukî statülere malik federe devletlerin bu yeni sistemi hep birden kabul ederek umumî bir program halinde çalışmalarını lâzım geldiğini ileri süren raportör bu işin tahakkununun uzun zamana mütevakkıf olduğunu itiraf etmeği de unutmamıştır.

Macaristanda umumî idareler.

«Modern idare» serisinin ikinci cildi Macaristan Dahiliye Nazırı M. N. Kozma'nın mukaddemesi ile intişar etmiştir. M. Ch. Martonffy tarafından hazırlanan bu eser 1936

(1) The civil service in modern government, A. Study of the merit system. New York 1936. 58 P.

senesi zarfında idarede terakki ve ıslahat adımları atmak için tertip edilen 65 konferansın hulâsalarını ihtiva etmektedir. Siyasî ilimler ve idare mütehasısları tarafından verilen bu konferanslar umumî idare, sıhî ve sosyal idare, malî, sınaî, ticarî idare, terbiyevî ve tedrisî idare, millî müdafaa idaresi, istatistik mevzularına tahsis edilmiştir.

Çekoslovakya'da memur miktarı,

Çekoslovakya'daki memur miktarı 186,792 olarak tesbit edilmiştir. Bunun 83,097 si maarif kadrosundadır. Şu hesapla 80 kişiye bir memur düşmektedir.

Çekoslovakya'da halî hazır umumî idarelerdeki mütekaaitlerin miktarı 81,000 dir.



MAHALLİ İDARELER

Kongreler.

5-11 temmuzda Pariste toplanacak olan Beynelmilel Mahallî İdareler Konferansı ruznamesinde birinci mevzu olarak toz, buhar, duman meselesini tetkik edecektir. Umumî ve mahallî idarelerin ve mütehasısların bu husustaki mütaleaları L'administration Locale mecmuasının 167 inci vesikasında toplanmıştır.

Bundan başka konferans süt meselesini de tetkik edecektir.

Beynelmilel İdarî İlimler Enstitüsü de bu kongrede «Amenajman projelerinden doğan hukukî ve idari meseleler» i tez olarak almıştır.

Yine 5-13 temmuzda beynelmilel mesken cemiyeti (Francfort – sur le mein) ve Londra mesken Amenajman beynelmilel federasyonu müştereken Pariste bir konferans tertip etmiştir.

Bu kongreye iştirak eden murahhaslar bilâhare Fran-

sada bir tetkik seyahatine çıkacak Fransadaki mesken ve Ürbanizm faaliyetini görecektir.

Norveçte Belediye kanununun yüzüncü yılı.

1814 muahedesini müteakip İsveç ile Londra arasındaki ittihat üzerine Norveçliler muhtar bir belediye idaresi mücadelesine girişmişlerdi. Nihayet 1837 senesinde halk idaresini tesis eden belediye kanunlarına nail olan Norveçliler bu yıl yüzüncü senei devriyeyi tes'id etmişlerdir. 28 ve 29 ikincikânunda Oslo'da yapılan merasim pek hararetili olmuştur.

Danimarkanın da 1837 senesinde neşredilen bir belediye kanunu mevcuttur. Fakat bu ve bunu takiben çıkan kanunların halka verdiği hukuk ve salâhiyet çok geniş olmadığından Danimarkada böyle bir jübile yapmak muvafık görülmemiştir.

NÜFUS VE İSKÂN

Danimarkada nüfus tevezzüü meselesi.

Danimarka nüfus müfettişi Einar Poulsen Danimarka şehirlerinde nüfusun tevezzüü meselesinde bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda yalnız şehir halkının değil aynı zamanda bütün memleketin refah ve menfaati bakımından nüfus tevezzüünün ne şekilde yapılması daha muvafık olacağı tetkik edilmektedir. Mesele muhtelif safhalar arz etmektedir: evvelâ şehirlerdeki işsizlik, saniyen ziraatta işçi buhranı. M. Poulsen şehir ve köy halkını ve bunlar arasındaki İctimaî ve İktisadî münasebetlerin mahiyetini araştırırken bütün memleketin imarı ve refahı bakımından nüfusun küçük şehirler arasında ihtimamlı bir tevzie tâbi tutulmasını faydalı görmektedir.

Belçikada iskân dairesi.

Belçikada kolonizasyon işleriyle müstemirren meşgul olmak üzere bir teşekkül vücade getirilmiştir. Esas statüsü şudur:

Madde I. — Müstemleke Nezaretinde bir kolonizasyon dairesi tesis edilmiştir.

Bu daire merkezî idarenin müstakil bir teşekkülüdür ve Müstemlekât Umum müdürünün emrine verilmiştir.

Madde II. — Bu daire Belçika Kongosu ile Ruanda - Urundi'de ziraî, sınaî ve ticarî bakımdan kolonizasyon imkânlarını tetkik edecektir. Ve müstemlekelere gitmek isteyenlere bugünkü faaliyet imkânlarını ve maddî ve teknik muvaffakiyet şeraitini haber verecek; müstemlekenin malî müdahalenin icap ettiği hususî vaziyetleri araştırarak; muhaceret hususundaki mevzuatı tatbik edecek ve umumiyet itibarile müstemlekelerde yerleşmek isteyenler için alınacak bütün tedbirler hakkında araştırmalar yapacak teklifte bulunacaktır.



POLİS

Fransada Polis profesinin umumî yollar üzerindeki murakabe salâhiyetinin şümulü.

Fransada 15 ağustos 1930 dekresi otomobil kondüktörlerinin günlük mesai saatlerinde dört saatlik bir tezayüt kabul etmişti. Polis profesî 15 ağustos 1930 dekresinin ahkâmına riayeti temin için bir emirname neşredildi. Bu hususta alınması bildirilen tedbirlerin polis profesî tarafından ittihazı hukukî bir mesele halini aldı.

1930 dekresi kanunî midir? Polis profesine bir salâhiyet izafe ediyor mu? Bir kanuna lüzum yok mudur?

Polis profesinin emirnamesi kanunî midir? Fransız hukukçularına nazaran dekrede gözetilen hedef umumî yollardaki seyrüsefer hürriyetini temin etmektir. Bu dekre çalışma saati hakkındaki kanunun tatbikinden ibarettir.

Hukukçular bu hususta alınacak tedbirlerin bir umumi nizamnâmenin salâhiyeti dahiline gireceği ve polis profesinin emirnamesi kâfi bir tatbik kabiliyeti bulamayacağı fikrinde idi.

Fransız Devlet Şûrası 22 ikincikânun 1937 de bu mesele hakkındaki kararı ile polis profesinin kontrol hududunu tayin etmiş ve hulâseten şöyle bir neticeye varmıştır:

I. — 1930 dekresi kanunîdir.

II. — Polis profesî VIII senesi statüsü ile kendisine verilen umumî salâhiyetlere istinaden murakabe tesis etmek salâhiyetine maliktir.

III. — Polis profesî ceza kanununun 471 inci maddesinin müeyyidesini tatbik salâhiyetlidir.

IV. — Bununla beraber, polis profesî hususî kondüktörleri avdet saatlerini gösteren hususî plâka koymağa icbar edemeyecektir.

H. Ş. Adal

